PJ
5052
B4S45

Robarts

cop.1

Ben-Ester
Shirim shel pega'i
Ester ; hugah ve-hu
safirshtain Varsh
Shriftgisser, 1884)
56 p.

Library's copy imperfe
Vocalized.

I. Title.

heb 830307
ROBA
1083 O-UTL
PRODUCED IN CANADA BY UTLAS

שִׁירִים שֶׁל פְּגָעִים

ארבעה שירים

מאת

בן־אסתר

הוגה והובא לבית הדפוס ע"י יעקב סאפירשטיין

ווארשא

שנת תרמ"ד לפ"ק

בדפוס הנגיד מו"ה נתן שריפטגיססער

ШИРИМЪ ШЕЛЪ ПГОИМЪ

т. е. критическія поемы

Варшава 1884

PJ
5052
B4845

Дозволено Цензурою

Варшава 12 Декабря 1883 года.

Въ Типографіи Н. Шрифтгиссера
Налевки № 1s

בַּת־בָּנִים.

הַחֻפָּה לֹא פֻרְשָׂה תַּחַת הָרָקִיעַ,
אֶת הוֹד קוֹלוֹ הַחַזָּן לֹא יַשְׁמִיעַ,
אֵין כְּלֵי־זֶמֶר, אֵין בַּדְחָן, אֵין קוֹל הֲמֻלָּה,
כִּי לֹא חָתָן־בָּחוּר יְקַדֵּשׁ לוֹ בְּתוּלָה;
כִּי אִם אֵצֶל הַתַּנּוּר בְּלִי שׁוּם הֲכָנָה
יִקַּח לוֹ לְאִשָּׁה אִישׁ בָּא בַיָּמִים,
מֹשֶׁה הַקָּטָן, אוֹ ר׳ מֹשֶׁה הַתָּמִים,
אִשָּׁה צְעִירָה, אֶת חַוָּה הָאַלְמָנָה.
ר׳ מֹשֶׁה הוּא זָקֵן, קָרוֹב לְשִׁשִּׁים,
מֻכֶּה בִּטְחוֹרִים, חַלָּשׁ וַחֲדַל אִישִׁים
וְהוּא מִן הַגְּבָרִים הַיּוֹשְׁבִים בְּחִבּוּק יָדַיִם
וּנְשֵׁיהֶם מְפַרְנְסוֹת אוֹתָם בְּזֵעַת אַפַּיִם.
בִּנְעוּרָיו הָיְתָה הַמְלַמְּדוּת מִחְיָתוֹ,
אֲבָל מֵאָז גָּבְרָה עָלָיו מַחֲלָתוֹ,
נַחֲלַת הַמְלַמְּדִים, מַחֲלַת הַטְּחוֹרִים הַזְּעוּמָה,
עָזַב אֶת מְלַאכְתּוֹ וְלֹא עָשָׂה עוֹד מְאוּמָה.

אַךְ ר׳ משֶׁה, גַּם אַחֲרֵי נֶהֱרַס „מַעֲמָדוֹ״
לֹא יָדַע עֹנִי, בִּטְנוֹ לֹא חָסֵרָה
כָּל עוֹד חָיְתָה, כָּל עוֹד הָיְתָה עִמָּדוֹ
אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, שִׁפְרָה הַיְשָׁרָה.
כִּי שִׁפְרָה הָיְתָה „בְּרִיָּה״ נִפְלָאָה,
כָּל הַיּוֹם לֹא חָדְלָה מֵעֲשׂוֹת מַעְבָּדֶיהָ,
וּכְמוֹ אַךְ לַתְּעוּדָה הַזֹּאת הִיא נִבְרָאָה:
לְפַרְנֵס אֶת בַּעְלָהּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיהָ.
כָּל הַיּוֹם סַבָּה בַּחוּצוֹת וּבַשְּׁוָקִים
לָתוּר וּלְחַפֵּשׂ בַּחוֹרִים וּבִסְדָקִים,
לְהִשְׂתַּכֵּר פְּרוּטָה וְלִמְצוֹא פַּרְנָסָה,
לֹא יָדְעָה קָלוֹן, עַל כְּבוֹדָהּ לֹא חָסָה,
אֵין מְלָאכָה אֲשֶׁר הָיְתָה בְּזוּיָה בְּעֵינֶיהָ,
אִם אַךְ רָאֲתָה בָּהּ מְעַט־שָׂכָר לְפָנֶיהָ;
בְּיוֹם הַשּׁוּק שִׁוְּתָה רַגְלֶיהָ כָּאַיָּלוֹת
וַתָּרָץ רָצוֹא וָשׁוֹב בֵּין הָעֲגָלוֹת,
לִקְנוֹת דְּבָרִים קַלִּים מִן הָאִכָּרִים
וּלְמָכְרָם אַחֲרֵי כֵן, לְהַרְוִיחַ פְּרוּטוֹת אֲחָדוֹת
לִנְשֵׁי הַתַּעֲנוּגוֹת הַמְּכֻבָּדוֹת
שֶׁדָּבָר אֵין לָהֶן עִם בְּנֵי הַכְּפָרִים;
גַּם מִשְׂרוֹת רַבּוֹת נָשְׂאָה עַל שִׁכְמָהּ
וּמֵהֵן לָהּ מְקוֹר־חַיִּים לְהָבִיא לַחְמָהּ!

בְּשַׁבָּתוֹת יָשְׁבוּ בְּעֶזְרַת הַנָּשִׁים
שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת לְפָנֶיהָ וְהִיא דוֹרֶשֶׁת,
וּבִזְכוּת זֹאת זָכְתָה לַקֻּפָּה הַמְקֻדֶּשֶׁת
בַּשֵּׁנִי וַחֲמִישִׁי וּבְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים;
אֵצֶל גּוֹסֶסֶת חִכְּתָה לִיצִיאַת נִשְׁמָתָהּ
וְאַחֲרֵי מוֹתָהּ הִתְעַסְּקָה בְּטָהֳרָתָהּ;
אַךְ מִי יִמְנֶה אֶת כָּל הַכְנָסוֹתֶיהָ
וּמִי יִפְקוֹד מִסְפַּר פַּרְנָסוֹתֶיהָ?
כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, הִיא הָיְתָה אֵשֶׁת חָיִל! —
אַךְ לֹא לְעַצְמָהּ עָמְלָה יוֹמָם וָלַיִל
לִרְאוֹת בְּטוֹבָה וְלִשְׂמוֹחַ בַּחַיִּים —
הִיא כַּאֲשֶׁר שָׁבָה מֵעֲבוֹדָתָהּ רְעֵבָה,
מָתְקָה לְחִכָּהּ גַּם פַּת־לֶחֶם חֲרֵבָה,
גַּם פַּת לֶחֶם חֲרֵבָה וּמְעַט מַיִם,
אַךְ כָּל ־עֲמָלָהּ הָיָה לְפִי בַּעְלָהּ
הַבַּטְלָן, גֶּבֶר לֹא יִצְלַח לְכָל מְלָאכָה.
אַךְ אוֹכֵל בָּרֶת וְשׁוֹתֶה בַּהֲלָכָה.
לִצְרָכָיו הַמְּרֻבִּים עָמְלָה יוֹמָם וָלַיְלָה
לַעֲרוֹךְ שֻׁלְחָנוֹ, שֻׁלְחָן מָלֵא נַחַת,
לֹא לְפִי פַּרְנָסָתָהּ, לֹא לְפִי הַצְלָחַת,
כִּי יָגְעָה שֶׁפְּרָה אֶת רוּחוֹ הַנִּשְׁבָּרָה
לְגוּ הַגְּהֵרִים מַה־יְּקָרָה הַקְּעָרָה

כִּי מַה־יַּעֲשֶׂה זֶה הַחַלָּשׁ שֶׁבַּחַלָּשִׁים
אִם מֵעָיו לֹא יְאַפְּלוּ מַאֲכָלִים קָשִׁים ?
אַךְ גַּם ר׳ מֹשֶׁה יָדַע לְהוֹקִיר כָּל מִפְעָלָהּ ,
וּלְהָשִׁיב לָהּ גְּמוּלָהּ בְּעַד כָּל עֲמָלָהּ
הִבְטִיחַ בְּפֶה מָלֵא לְשִׁפְרָה נֶאֱמָנָה
לַחֲלוֹק עִמָּהּ אַחַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
חֵלֶק כְּחֵלֶק בְּכָל ש״י הָעוֹלָמוֹת
הַצְּפוּנִים לוֹ שָׁמָּה בְּעוֹלַם הַנְּשָׁמוֹת ;
שִׁפְרָה הָיְתָה בְּמַתְּנַת חֶלְקָהּ שׂוֹמַחַת
לִקְנוֹת עוֹלָמָהּ בְּלִי עָמָל , בְּשָׁעָה אַחַת .
כֹּה יָשַׁב ר׳ מֹשֶׁה בְּשַׁלְוָה עַד יְמֵי זִקְנָתוֹ ,
הוּא יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
וְהִיא נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת וּמַרְבָּה בִּסְחוֹרָה ;
אַךְ הָאָדָם מַה הוּא , וּמַה הִיא שַׁלְוָתוֹ ;
שִׁפְרָה חָלְתָה פִּתְאוֹם מַחֲלָה אֲנוּשָׁה ,
שִׁשָּׁה יָמִים הִתְהַפְּכָה עַל מִטָּתָהּ
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאָה נִשְׁמָתָהּ —
רֶגַע לִפְנֵי יְצִיאַת נִשְׁמָתָהּ בִּקְדֻשָּׁה
הוֹצִיאָה מִפִּיהָ דְּבָרִים מְגֻמְגָּמִים :
זְכֹר נָא... מֹשֶׁה... אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ... כָּל הַיָּמִים...
אַל תִּדְאֲגִי שִׁפְרָה מְאוּמָה , לְבִי לִמְנוּחָתֵךְ ,
מַלֵּא יְמַלֵּא ר׳ מֹשֶׁה מִשְׁאַלְתֵּךְ .

הַהוּא דִּבֵּר וְלֹא יָקִים ! הַהוּא יַחֵל דְּבָרוֹ !
לְכִי לִמְנוּחָתֵךְ וּבֹאִי בֶּטַח עַל שְׂכָרוֹ !...
שִׁפְרָה הָלְכָה לִמְנוּחוֹת
וְאוֹתוֹ עָזְבָה לַאֲנָחוֹת !
כִּי מַה־יַּעֲשֶׂה אִישׁ אֲשֶׁר כָּל יָמָיו
אַךְ מִבֵּיתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ יָשִׂים פְּעָמָיו ,
הָעוֹסֵק עִם הַבַּטְלָנִים כָּל הַיָּמִים
בְּשִׂיחַת חֻלִּין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים ,
הָרָגִיל מִן הַמּוּכָן לֶאֱכוֹל וְלִשְׂבּוֹעַ ,
וּלְהִשְׂתַּכֵּר פְּרוּטָה אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ.
מַה־יַּעֲשֶׂה בְּמוֹת עָלָיו רַעְיָה נֶאֱמָנָה
הַמְפַרְנֶסֶת אוֹתוֹ זֶה כְּאַרְבָּעִים שָׁנָה !!
רֵעֵי מֹשֶׁה יְעָצֻהוּ עֵצָה יְשָׁרָה :
לָקַחַת לוֹ לְאִשָּׁה אֶת שָׂרָה הָעֲקָרָה,
אִשָּׁה חֲשׁוּבָה וְכִיסָהּ מָלֵא מָעוֹת ,
אֲשֶׁר הִבְטִיחָה לוֹ הָרִים וּגְבָעוֹת ,
לְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּרִיאוּתוֹ בְּשֶׁבַע עֵינַיִם ,
לְשָׁמְרוֹ כְּאִישׁוֹן וּלְשֵׂאתוֹ עַל כַּפַּיִם.
וְהִיא לֹא בִקְּשָׁה מִמֶּנּוּ מְאוּמָה,
כִּי לַאֲשֶׁר גָּדוֹל חָשְׁבָה לָהּ בְּתֻמָּהּ
הִתְדַּבֵּק עִם גּוּף קָדוֹשׁ וְטָהוֹר כְּמוֹתוֹ ,
לְהַמְצִיא צְרָכָיו , לְהַאֲכִיל וּלְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ :

אבל לא איש כר' משה המתנהג בחסידות
ההוגה בספרי מוסר בתמידות,
המדקדק במצוה קלה כבחמורה,
המאריך בנקיות קודם התפלה,
האוכל ישן ובפסח – שמורה
יעבור על דין מפורש לכתחלה:
לעזוב בת־בנים ולשא עקרה!
איפה ימצא על חטאתו כפרה?
זאת ועוד אחרת: שפרה ילדה לו בנים
אך בת לא היתה לו, ואם כן על־פי הדין
לא יצא עוד ידי חובתו בקיום המין...
ולא שמע ר' משה בקול רעיו הנאמנים
ויצו במפגיע באזני השדכנים –
לאמר: הבו לי בת־בנים, בת־בנים.
ויהי כי בא אל ר' משה, שבתי־חיים,
שדכן מפורסם, שקרן ואוחז עינים,
ויציע לפניו את רב "ענייניו"
ותהי בין "המדוברות" גם חנה הידועה –
ר' משה ידע אותה על פי השמועה
וימצא את "הענין" נכון לפניו.
חנה היתה עוד בימי עלומיה,
אך כמה תלאות כבר עברו עליה!

רַבַּת שָׂבְעָה לָהּ נַפְשָׁהּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה ,
נֶאָצוֹת וּקְלָלוֹת , כַּעַס וּמַכְאוֹבִים ,
בְּאָכְלָהּ לֶחֶם חֶסֶד אֵצֶל הַקְּרוֹבִים ,
אַחֲרֵי מוֹת עָלֶיהָ אָבִיהָ וְאִמָּהּ –
עַד אֲשֶׁר חָמַל אֱלֹהִים עַל הַיְתוֹמָה
וַיִּשְׁלַח לָהּ לְמוֹשִׁיעַ אֶת בֶּן גִּילָהּ ,
אִישׁ צָעִיר לְיָמִים וְנוֹדָע לִתְהִלָּה –
אַךְ לֹא לְאֹרֶךְ יָמִים עָזְבָה קְשִׁי־יוֹמָהּ :
אִישָׁהּ מַחְמַד לִבָּהּ נִסְפָּה בַּדֶּבֶר
וַיֵּלֶךְ בִּדְמִי יָמָיו אֱלֵי קֶבֶר ;
וּבְעוֹד הִיא עַל מוֹתוֹ מוֹרֶדֶת דְּמָעוֹת ,
לֹא חָדַל חֲמַת מִפְרוֹעַ פְּרָעוֹת
מִתַּחְתּוֹף מִזְרוֹעוֹתֶיהָ בְּיָמִים אֲחָדִים
שְׁלֹשָׁה יְלָדִים אֲהוּבִים וְנֶחְמָדִים ,
וּמֵאָז יוֹשֶׁבֶת הִיא זֶה שֶׁבַע שָׁנִים
אַלְמָנָה מֵאִישׁ וּשְׁכוּלָה מִבָּנִים ,
אֵין הוֹרֵשׁ אוֹתָהּ וְאֵין מְרַחֵם עָלֶיהָ –
וּבְכָל זֹאת כַּאֲשֶׁר בָּא הַשַּׁדְכָן אֵלֶיהָ
לְדַבֵּר בָּהּ עִם הַזָּקֵן „נִכְבָּדוֹת" ,
הֱשִׁיבָה פָּנָיו רֵיקָם בְּמִלִּים אֲחָדוֹת .
רַק אָז כַּאֲשֶׁר סִבּוּהָ הַשְּׁכֵנוֹת
שֶׁלְּמִצְוֹת כָּאֵלֶּה הֵן תָּמִיד נְכוֹנוֹת

וְהִרְבּוּ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל ר׳ מֹשֶׁה
מִתּוֹרָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה,
רַק אָז נָאוֹתָה הָאֻמְלָלָה כְּמִתְיָאֶשֶׁת
לִשְׁמֹעַ מִפִּי זָקֵן חֲסַר שִׁנַּיִם
הַמִּלִּים הַחוֹתְכוֹת גּוֹרָלָהּ בַּחַיִּים,
הֲלֹא הֵנָּה: „הֲרֵי אַתְּ לִי מְקֻדֶּשֶׁת״!
ר׳ מֹשֶׁה יוֹשֵׁב בִּמְסִבּוֹ כִּמְנַצֵּחַ,
תְּשׁוּקָתוֹ בָּאָה, תַּאֲוָתוֹ נִמְלָאָה,
שַׁאֲנָן הוּא מְפַחֵד, לֹא יִירָא רָעָה.
כִּי בֵּאלֹהָיו הַזָּקֵן בּוֹטֵחַ –
וְכֹה אָמַר בְּקָרְאוֹ עַל כּוֹסוֹ „לְחַיִּים״:
„לֹא אִירָא לְהֵעָמֵס עַל צַוָּארַי רֵחַיִם,
גַּם כִּי אוֹלִיד עֲשָׂרָה בָנִים לְזִקְנָתִי,
יָדַעְתִּי כִּי אֱלֹהַי יִהְיֶה בְּעֶזְרָתִי״.

* * *

עֶשֶׂר שָׁנִים מֵאָז חָלְפוּ, עָבְרוּ,
רַבִּים מֵתוּ, נוֹלְדוּ, דַּלּוּ, עָשְׁרוּ,
ר׳ מֹשֶׁה עוֹד יִחְיֶה, עוֹד בַּחַיִּים חַיָּתוֹ,
אַךְ חָלְיוֹ גָּבַר וְלֹא יַעֲזוֹב מִטָּתוֹ;
עַצְמוֹתָיו שֻׁפּוּ, עַל פָּנָיו צַלְמָוֶת.

וּכְבָר יִלְטוֹשׁ אֵלָיו עֵינוֹ הַמָּוֶת –
אֵצֶל מִטָּתוֹ יוֹשֶׁבֶת יַלְדָּה קְטַנָּה,
בִּתּוֹ חַוָּה הִיא, שֶׁיָּלְדָה לוֹ חַנָּה;
יוֹשֶׁבֶת הִיא עַל הָאָרֶץ וּבוֹכִיָּה –
אַיֵּה אִמֵּךְ, חַוָּה, אַיֵּה, עֲנִיָּה?
הָהּ, זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים בְּיוֹם יָלְדָה אוֹתָהּ,
עָזְבָה אֶת עוֹלָמָהּ, חַנָּה מֵתָה!.. –
אָז נֶאֱלַץ ר׳ מֹשֶׁה לְקַבֵּל קִצְבָּה
מִידֵי הַנָּשִׁים הַחֲרֵדוֹת לִדְבַר מִצְוָה,
לְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ וְלִשְׂכּוֹר מֵינֶקֶת –
וְהוּא, הָרָגִיל תָּמִיד לִסְעוּדָה מְסֻפֶּקֶת,
יִחְיֶה מֵאָז חַיֵּי עֹנִי וָצַעַר,
שְׁמָמָה בְּבֵיתוֹ וּשְׁאִיָּה יֻכַּת שָׁעַר.
אֲבָל ר׳ מֹשֶׁה יְקַבֵּל יִסּוּרָיו בְּאַהֲבָה,
קַר־רוּחַ יַבִּיט מִמִּטָּתוֹ עַל חַוָּה;
בִּמְנוּחַת לֵב עוֹמֵד הוּא אֶל שַׁעֲרֵי קֶבֶר
אַחֲרֵי מַלְאוֹ חוֹבָתוֹ, חוֹבַת גֶּבֶר;
מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה קִיֵּם כְּתִקּוּנָהּ:
בַּבֹּקֶר זָרַע אֶת זַרְעוֹ בֶּאֱמוּנָה
וְלָעֶרֶב לֹא טָמַן יָדוֹ בַּצַּלַּחַת
וּלְקֵרֵב הַקֵּץ הוֹצִיא עוֹד נְשָׁמָה אַחַת
מֵאוֹצַר הַנְּפָשׁוֹת, מִן הַגּוּף שֶׁל נְשָׁמוֹת,

וּמַה לַּעֲשׂוֹת לוֹ עוֹד עֲלֵי אֲדָמוֹת ?
וּבִתּוֹ, בַּת־זְקוּנָיו, מַה תִּהְיֶה עָלֶיהָ ?
אָנָה הָאֻמְלָלָה בָּאָה בְּמוֹת הוֹרֶיהָ ?!
גַּם לָהּ לֹא יִדְאַג בַּעַל הַבִּטָּחוֹן –
ר׳ משֶׁה יוֹדֵעַ זֹאת אֶל נָכוֹן,
כִּי בִּתּוֹ לֹא תֵדַע כָּפָן וָחֹסֶר:
כִּי קֻפַּת הַצְּדָקָה וּמַתָּן בַּסֵּתֶר
לְבַת טוֹבִים כָּמוֹהָ תָּמִיד מוּכָנִים
בְּקֶרֶב הָרַחֲמָנִים בְּנֵי הָרַחֲמָנִים.

מִקַּח טָעוּת

הָעִיר הוֹמִיָּה, רַעַשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת –
צְבִי הַחֵרֵשׁ עוֹשֶׂה אָזְנָיו כַּאֲפַרְכֶּסֶת,
לִשְׁמוֹעַ מִפִּי יוֹנָה הַקֵּרֵחַ
דָּבָר אוֹ חֲצִי דָבָר עַל דְּבַר הַבּוֹרֵחַ;
חַכְמֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, הֵם הַבַּטְלָנִים,
הַשּׁוֹאֲבִים תָּמִיד מִמְּקוֹרִים נֶאֱמָנִים
תַּעֲלוּמוֹת חֲתוּמוֹת, רָזִים נִסְתָּרִים
בְּהִלִּיכוֹת הָעוֹלָם, חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים,
הַמַּעֲבִירִים תַּחַת שֵׁבֶט הַבִּקֹּרֶת,
בְּהַעֲלוֹתָם כְּתֹמֶר עֲשַׁן הַקְּטֹרֶת
עַל יַד הַתַּנּוּר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ בִּמְנוּחָה,
נִשְׁעָנִים עַל הַגְּמָרָא הַפְּתוּחָה,
כָּל דָּבָר הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ
אַחֲרֵי שׁוּבָם מֵהַכּוֹת אֶת הָרֶמֶשׂ
בַּעַל־שֵׁשׁ־הָרַגְלַיִם, הַצָּמֵא לְדָם,
הַמַּפְלִיא אָז לַעֲשׂוֹת בְּאַרְמַת בְּנֵי חָם –

הם משכו מכל אלה עתה ידיהם.–
דבר נפל בעירם, מעשה מנח לפניהם,
ואיך יתנו את לבם לחקר נסתרות
של ממלכות רחוקות ומדינות זרות!
כי לא דבר רק עשה העיר כמרקחה;
לא שר המלך יעבור דרך הקהלה,
או חתן עובר יתפלל בבית התפלה,
כי אם חתן הגביר, בעל המשפחה,
עזב את אשתו ומשפחתה הנעלה
נברח מן העיר בזה הלילה –
אם רבים יקחו למו בעיר קטנה קרנים
והמה עתודי הקהלה, התישים,
המושכים אחריהם את צאן הקדשים:
הרב זורק מרה בעדתו לשם שמים,
בעל הטכסה עם הפרנס עושים יד אחת
לנצל את העיר ולמלאת תצלחת
וסגן הרב, המשכיל, גם הוא נורא עלילה
ופחדו ומוראו על כל הקהלה.
אולם הגביר ימשל־בה ממלכה תקיפה:
לעצתו ייחלו חכמי האספה
וכל דבר לא יעשה בעניני הקהלה
אם לא בא הסכם הגביר על זה בתחלה.

גם בעירנו הקטנה, עיר ליטא הברוכה,
הגביר ר' טודרוס תקיף במלוכה –
אך ר' טודרוס לא קנה לו ממלכתו
באלפים ורבבות אשר בצלחתו,
כי אלפים אין כאן, אין כאן רבבות,
אבל היא שעמדה לו – זכות אבות,
כי אבותיו מימים כבירים
– הם היו באמת גבירים אדירים –
החזיקו בה ביד רמה ובמצח נחושה
ומידם באה גם לר' טודרוס בירשה –
הוא ימשול וסביביו יפרוש הכנפים
ומנגה זהרו גם לקרוביו קרנים; –
ר' טודרוס – השמש, המה – הכוכבים
וממעל יאירו לנו, התושבים;
אומרים המה: לנו נתנה הקהלה –
כתל המזרח בבתי התפלה,
בשדה הקבורה – שורות הראשונות,
בחגים ובשבתות – עליות השמנות;
כל משרה כבודה וכל הכבודים
הנהגים מאז אצל היהודים,
גם ,החברה־קדישא' הנאלחה,
לא נבראו אלא בשביל זאת המשפחה! –

הֲיִפָּלֵא אֵפוֹא כִּי קָם שָׁאוֹן בָּעִיר,
בְּהִוָּדַע הַשְּׁמוּעָה עַל דְּבַר חֲתַן הַגְּבִיר?
כָּל אֶחָד חָתַר כְּפִי רֹחַב בִּינָתוֹ
לַחֲקוֹר הַדָּבָר וְלָבוֹא עַד תְּכוּנָתוֹ,
כָּל אִישׁ שָׁאַל לְעַצְמוֹ שְׁאֵלַת „מַדּוּעַ?"
אַךְ לֹא מָצָא עָלֶיהָ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה;
גַּם זֶה הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה, יוֹנָה,
בַּעַל־שֵׂכֶל יָשָׁר וְדַרְשָׁן יָדוּעַ,
הַמַּסְבִּיר כָּל דָּבָר בִּדְבָרִים שֶׁל טַעַם,
לֹא מָצָא אֶת יָדָיו וְרַגְלָיו הַפַּעַם
לִפְתּוֹר הַחִידָה וּלְגַלּוֹת תַּעֲלוּמָה
וְהַחִידָה נִשְׁאֲרָה לַכֹּל סְתוּמָה וַחֲתוּמָה.
ר' טוֹדְרוֹס! הֲתִזְכּוֹר לִפְנֵי יְרָחִים שְׁנַיִם,
גַּם אָז נָשְׂאוּ לְךָ הַבַּטְלָנִים עֵינַיִם,
גַּם אָז הִרְגַּזְתָּ אוֹתָם מִמְּנוּחָתָם
וּמִבֹּקֶר עַד עֶרֶב הָיִיתָ שִׂיחָתָם,
אַךְ נִתְחַלְּפוּ הַדְּבָרִים, נִשְׁתַּנּוּ הַזְּמַנִּים,
דָּהּ, שׁוֹנִים, שׁוֹנִים הֵמָּה הָאוֹפַנִּים!
אָז חָגַג הַגְּבִיר בְּיָד רְחָבָה וּמְלֵאָה
חֲתֻנַּת בִּתּוֹ הַצְּעִירָה, לֵאָה —
מַה גְּדוֹלָה שִׂמְחַת עִירֵנוּ הַנִּרְדָּמָה
שֶׁלֹּא רָאֲתָה כָּל שִׂמְחָה שָׁמָּה

בִּרְאוֹתָהּ פִּתְאֹם אֶת כָּל הַהֲכָנוֹת
לַחֲתֻנַּת לֵאָה הַמְּאֻשָּׁרָה בַּבָּנוֹת !
יָמִים רַבִּים שָׁחֲטוּ , עָרְכוּ , מָלְחוּ ,
טָחֲנוּ , דָּכוּ , בִּשְּׁלוּ , אָפוּ , רָקְחוּ ,
לְהָכִין כָּל צָרְכֵי אֹכֶל . כָּל מִינֵי תֻפִּינִים .
כָּל מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ הַנְּכוֹנִים לַמְּבִינִים ;
וּבְנוֹת עִירֵנוּ הַדַּלָּה וְהַנִּשְׁכָּחָה
עָלוּ פִּתְאֹם עַל כַּנְפֵי הַהַצְלָחָה ;
כַּאֲשֶׁר הֵבִיא הַגְּבִיר מֵעִיר אַחֶרֶת ,
לְפָאֵר אֶת הַחֲתֻנָּה בְּכָבוֹד וְתִפְאֶרֶת ,
בַּדְּחָן מְהֻלָּל וּכְלֵי־זֶמֶר מְפֻרְסָמִים ,
כִּי לֹא יִנְעַם , אָמְנָם לִשְׁמוֹעַ כָּל הַיָּמִים
הַנִּגּוּנִים הַמְּשֻׁנִּים , הַדּוֹקְרִים אָזְנַיִם ,
הַיּוֹצְאִים מִכִּנּוֹרוֹ שֶׁל ר׳ אֶפְרַיִם ,
רֹאשׁ הַמְנַגְּנִים בָּעִיר , מַנְהִיג הַחֲבִילָה ,
כֵּן לֹא יִפָּלֵא אִם כְּבָר הָיְתָה לָהֶן לְזָרָא
דְּרָשָׁתוֹ הָאַחַת הָאֲרֻכָּה וְהַנִּבְעָרָה
שֶׁל ר׳ שָׁלוֹם עֲזְרִיאֵל בַּדְּחַן הַקְּהִלָּה —
אַךְ הַגְּבִיר לֹא שָׁכַח בִּמְרוֹם הַצְלָחָתוֹ
גַּם אֶת אֶחָיו הַנִּגָּשִׂים וְהַנֶּאֱנָחִים ,
וּבְטוּב לִבּוֹ חָפֵץ לְזַכּוֹת בְּשִׂמְחָתוֹ
גַּם הָעֲנִיִּים הַמְחַזְּרִים עַל הַפְּתָחִים ,

ויעבר הרנה במחנה הקבצנים ,
להאסף בערב לפני החתנה
אל המשתה אשר יכין, משתה שמנים .
העניים מלאו חפצו באמונה
ובבוא המועד נהרו מכל העברים
אנשים ונשים , זקנים ונערים ,
כבטן רקה אל בית הגביר , אל הבירה –
אז הראה הגביר ענותו יתרה .
הוא שכח עד ארגיעה את רום מעלתו
ויקח לו מקום בין הנועדים
לאכול ולשתות עם האורחים הנכבדים ,
חדה הגביר, אשר ברום עיניו וגאותו
לא יחשוב תמיד איש ולא ישא פנים ,
ארח לחברה עתה עם הבטלנים :
מימינו ישב נחמן הצרוע ,
ומשמאלו נפתלי הקרוע ;
עם דבורה העורת דבר בנחת
ובעצמו הושיט לה עוד קערה אחת .
ואחר הסעודה כטוב לבו ביין ,
להראות כי מותר הגביר מן הקבצן אין ,
יצא במחול עם פסח הפסח –
אז אמר בלבו ר' טודרוס השמח

כי כאשר ילכו העניים איש לביתו
יתנו צדקת פרזונו וירוממו אותו ,
יגידו בכל העיר תהלת הארחה,
ענותו הגדולה וידו הפתוחה ·
אבל העניים המה כפויי טובה:
עוד אכלם בפיהם, עוד סבאם בקבה
וכבר ישב למשפט בבית התפלה
מושב לצים מבטלני הקהלה ,
ואחרי דברו בגביר ובארחתו
ויהפכו בזדון לגאוה ענותו ,
חתרו בתבונתם , העמיקו בסברא ,
לחקור במפלא ולפתור חידה נסתרה –
על דבר זה נתקשו דורשי החמורות :
כי בעבור הכלה המכבדה בין השורות
—והמסבים מעמיקים חוטם בתוך התריפות —
לשמוע מפיהם ברכות מאליפות,
אז תחת היות שמחה, צוהלת ,
זעפו פניה כאיש אובד תוחלת .
הם תמהים מדוע הנה זועפת ,
והנה נפלה פתאם ארצה מתעלפת...
הגביר מהר ויוציאה על כפים
וישב אל המסבים בעבור רגעים שנים

וַיִּרְגַּע אֶת הָרוּחוֹת הַנִּסְעָרוֹת,
כִּי אַךְ מִקְרֶה הוּא, כִּי אֵין כָּל סַכָּנָה,
כִּי הָרֵיחַ הַנּוֹדֵף מִן הַקְּעָרוֹת
בָּא בְּאַפָּהּ לְמַשְׁחִית וּכְבָר שָׁבָה לְאֵיתָנָהּ,
וַיָּשָׁב לִמְקוֹמוֹ וּלְכוֹסוֹ בִּמְנוּחָה –
הַפְּתָאִים הֶאֱמִינוּ וְלֹא רָאוּ מְאוּמָה;
לֹא כֵן הַפִּקְּחִים הַמְחַפְּשִׂים תַּעֲלוּמָה,
הֵמָּה רָאוּ אוֹר, הִתְבּוֹנְנוּ בְּעַיִן פְּקוּחָה,
כִּי אַךְ עָרוּם יְעָרִים זֹאת לֶאֱחוֹז עֵינֵיהֶם,
וַיֵּדְעוּ גַם הֵמָּה אֶת אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶם,
וַיֵּאָסְפוּ יַחַד כָּל נְבוֹנֵי דַעַת,
לַחְקוֹר עַד מְקוֹם שֶׁיָּדָם מַגַּעַת,
לָרֶדֶת לְעָמְקָהּ שֶׁל הַהֲלָכָה הַקָּשָׁה
לְבָרְרָהּ וּלְלַבְּנָהּ כְּשִׂמְלָה חֲדָשָׁה. –
לוּ יָדְעוּ הַבַּטְלָנִים הַמְגַשְּׁשִׁים כְּעִוֵּר קִיר
אֶת אֲשֶׁר יָדַעְתִּי אֲנִי, מְחַבֵּר הַשִּׁיר,
כִּי אָז יָכְלוּ הַחוֹקְרִים הַנִּרְדָּמִים
לִשְׁאוֹל „מַדּוּעַ?“ „וּמַדּוּעַ?“ כַּמָּה פְּעָמִים:
מַדּוּעַ עוֹד אָז בְּעֵת קִשְׁרֵי הַתְּנָאִים
תָּמַהּ כָּל אֶחָד עַל פָּנֶיהָ כִּי רָעִים?
וְכַאֲשֶׁר אָמְרוּ הוֹרֶיהָ אֶל הַמְּחֻתָּנִים,
וּכְדִבְרֵיהֶם הֵעִידוּ הַשַּׁדְּכָנִים,

כִּי הַכַּלָּה חָלְתָה מַחֲלַת הַקַּדַּחַת,
הֶעֱבִירָה עַל עֵינֶיהָ הַמִּטְפַּחַת!
מַדּוּעַ, הָהּ, עָנְתָה אָז בְּשָׂפָה רָפָה
עַל בִּרְכַּת מַזָּל־טוֹב הַטּוֹבָה וְהַיָּפָה?
וְכַאֲשֶׁר הָלְכָה עִם הֶחָתָן לָשׂוּחַ,
כְּשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ עַל מָה הִיא עֲצוּבַת רוּחַ,
מַדּוּעַ אָז נָעוּ שְׂפָתוֹתֶיהָ
וּכְעֵדִים נֶאֱמָנִים הֵעִידוּ פָּנֶיהָ
כִּי נְכוֹנָה הִיא בְּכָל פַּעַם וָפַעַם
לִפְתּוֹחַ אֶת לִבָּהּ הַמָּלֵא זַעַם,
אַךְ הִתְאַפְּקָה בְּכֹחַ וְנֶאֶלְמָה דוּמִיָּה,
כִּי לֹא הִרְהִיבָה בְנַפְשָׁהּ עֹז הָעֲנִיָּה?...
שְׁאֵלוֹת כָּאֵלֶּה סְתוּמוֹת וַחֲתוּמוֹת
מָצְאוּ כְּחֵפֶץ לִבָּם דּוֹרְשֵׁי הָרְשׁוּמוֹת...
לֹא כֵן אֲנִי, לֹא אֶשְׁאַל, לֹא אֶתְמַהּ מְאוּמָה,
כִּי גָלוּי לְפָנַי פִּתְרוֹן הַחִידָה הַסְּתוּמָה!
לֵאָה אֵינֶנָּה מְאֻשֶּׁרֶת, צוֹלַחַת –
הָהּ, מַחֲלָה דָּבְקָה בָּהּ, מַחֲלָה נִצַּחַת,
מַחֲלָה מַמְאֶרֶת, מַחֲלָה מִסְתַּתֶּרֶת,
הַנּוֹתֶנֶת לָרוֹפְאִים כָּתֵף סוֹרֶרֶת,
מַחֲלָה אֲרוּרָה, הִיא מַחֲלַת הַנְּפִילָה,
מַחֲלָה זֹאת דָּבְקָה בָּהּ עוֹד מִנְּעוּרֶיהָ,

אַךְ בִּזְהִירוּת יְתֵרָה הִסְתִּירוּ זֹאת הוֹרֶיהָ,
לְבִלִּי תְּהִי מַחֲלָתָהּ לְחִסָּרוֹן לָהּ חָלִילָה
בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּהּ, בְּבוֹא עִתָּהּ, עֵת הַחֲתֻנָּה.
ר׳ טוֹדְרוֹס לֹא הָיָה חֲסַר לֵב וּתְבוּנָה,
הוּא יָדַע כִּי אָדָם הָגוּן לֹא יֹאבֶה קַחַת
נַעֲרָה כָּמוֹהָ הַחוֹלָה מַחֲלָה נִצַּחַת,
וּמַה־יַּעֲשֶׂה ר׳ טוֹדְרוֹס גְּבַהּ הָעֵינַיִם?
הֲיִקַּח לְבִתּוֹ חוֹטֵב עֵצִים, אוֹ שׁוֹאֵב מָיִם?
אוֹ אוּלַי תֵּשֵׁב בְּבֵיתוֹ בְּתוּלָה צְרוּרָה
עַד שֶׁיַּלְבִּין רֹאשָׁהּ, עַד יוֹם הַקְּבוּרָה?
לֹא כֵן בִּתּוֹ הַתְּמִימָה, נֶפֶשׁ זַכָּה,
הִיא יָדְעָה כִּי לִמְשׁוֹךְ אִישׁ זָר בְּחַכָּה
עָוֹן פְּלִילִי הוּא, רֶצַח וּנְבָלָה –
גַּם מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית רָאֲתָה הָאֻמְלָלָה,
מַה יֹּאמַר בַּעְלָהּ אַחַר הַחֲתֻנָּה,
בְּהִוָּדַע לוֹ מַחֲלָתָהּ הַמְּגֻנָּה –
וּפַעַם הֵעֵזָה לֵאָה פָּנֶיהָ
לֵאמֹר בְּפֶה מָלֵא אֶל אֲבוֹתֶיהָ,
כִּי מַחְשַׁבְתָּם זֹאת תִּהְיֶה בְּרָעָתָהּ;
אַךְ הֵמָּה לֹא שָׁמְעוּ לְשֶׂכֶל מִלֶּיהָ
בְּאָמְרָם כִּי מְבִינִים הֵם דָּבָר כָּמוֹהָ
וְכִי מַה הוּא חֶפְצָם אִם לֹא אָשְׁרָהּ וְטוֹבָתָהּ...

– מַה נּוֹרָאָה הִיא אַהֲבַתְכֶם, הוֹרִים יְקָרִים!
הִיא בְרָעָתֵנוּ, נַפְשֵׁנוּ הִיא עוֹבֶרֶת,
נִפְּלָה נָּא בִּידֵי צוֹרְרִים אַכְזָרִים
וְאַל נִפּוֹל, הָהּ, בְּיַד אַהֲבַתְכֶם הָעִוֶּרֶת!! –
וְלִבֵּךְ לֹא כִזֵּב לָךְ, עֲנִיָּה, אֻמְלָלָה!
כָּל עֲמַל אָבִיךְ הָלַךְ לְבֶהָלָה
גַּם סְעוּדַת הָעֲנִיִּים לֹא הוֹעִילָה מְאוּמָה –
אִישֵׁךְ בְּהִוָּדַע לוֹ מַחֲלָתֵךְ הַזְּעוּמָה
לֹא הִתְמַהְמַהּ רֶגַע וַיִּבְרַח לְבֵיתוֹ,
וּמִי יַרְשִׁיעֶנּוּ, מִי יְאַשֵּׁם אוֹתוֹ?
הָהּ, צַר לִי אֲחוֹתִי, צַר לִי עָלַיִךְ!
הַמְעַט מִמֵּךְ לָשֵׂאת בִּדְמִי נְעוּרַיִךְ
מַחֲלָה אֲיֻמָּה שֶׁאֵין לָהּ תְּרוּפָה,
כִּי עוֹד הָיִית עַתָּה לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה,
לְלַעַג וָקֶלֶס בְּכָל עֵבֶר וּפִנָּה
וְלִדְבַר שְׂפָתַיִם בְּפִי רִבְקָה הַחֲצוּפָה?...
מַה נֹּחַם אֶמְצָא לָךְ, בַּת לֹא נֻחָמָה?
הֵן לִבֵּךְ הַטָּהוֹר לֹא יִשְׁאַף נְקָמָה.
אִם נִשְׁבַּע אָבִיךְ הַיּוֹם בַּחֲמָתוֹ,
כִּי לֹא יִשְׁכַּח אֶת עֲוֺן הַבּוֹרֵחַ
וְהִתְרַצּוּת הָרֶשַׁע לֹא יִתֵּן פִּתֵּחַ
עֲדֵי יִקַּח מֵאִישׁ עֶבְרָתוֹ נִקְמָתוֹ,

הֲלֹא אַבִּיר לֵב הוּא וְלוּ בִּנְקָמָה נְעִימָה,
אוּלָם הֲתִהְיֶה לְנַחֵם גַּם לְנַפְשֵׁךְ הַתְּמִימָה ?
עֲנִיָּה, כְּמוֹנִי הֲנֵךְ יוֹדַעַת,
כִּי לֹא חָטָא הָאִישׁ בְּתִתּוֹ טַבַּעַת
עַל יָדֵךְ וּבְאָמְרוֹ לָךְ : הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת...
מִבְּלִי בַעַת כִּי לְרַגְלָיו מוֹרָה הָרֶשֶׁת,
וּמַדּוּעַ זֶה תִּתְאַוִּי לִנְקָמָה ?
וּמָה אֶעֱשֶׂה לָךְ אֵפוֹא, בַּת לֹא רֻחָמָה ? !

חֲתַן דָּמִים.

תָּפוּשׂ בִּמְזִמּוֹתָיו יוֹשֵׁב ר׳ נֹחַ –
אִישׁ בָּא בַּיָּמִים, דַּל בָּשָׂר וּרְפֵה כֹחַ;
מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד רֹאשׁוֹ – מֵרָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו
הַיּוֹצְאִים מִבַּעַד נְעָלָיו וּפִזְמְקָאוֹתָיו
וְעַד מִגְבַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא נִכַּר עוֹד צִבְעוֹנָהּ
כֻּלּוֹ אוֹמֵר קַבְּצָן מִמַּדְרֵגָה רִאשׁוֹנָה –
אַךְ מִבְנֵה גֵוּוֹ וְכָל הֲלִיכוֹתָיו,
מִדִּבּוּרוֹ בְּגַאֲוָה יִתֵּן אוֹתוֹתָיו,
כִּי זֶה הֶעָנִי הַיּוֹשֵׁב לְפָנֵינוּ,
לֹא בַּעֲנִיּוּת הָיְתָה הוֹרָתוֹ וְלֵדָתוֹ.
כִּי אִם הַזְּמָן לָקַח מִמֶּנּוּ עֶמְדָּתוֹ
וְהִנֵּה הוּא „יוֹרֵד" כְּרַבִּים אֶצְלֵנוּ –
ר׳ נֹחַ הוּא חֹטֶר מִגֶּזַע מְיֻחָסִים,
לְפָנִים הָיָה לוֹ עֹשֶׁר רַב וּנְכָסִים;

עַל שְׁתֵּי מִסְחָרוֹ זָרְחָה הַהַצְלָחָה
וּבְכָל מִשְׁלַח יָדָיו הָיְתָה הַבְּרָכָה,
וַיְהִי סוֹחֵר שׁוֹלֵחַ לַחְמוֹ עַל פְּנֵי מַיִם –
בְּאָבִיב, עֵת יִפְרוֹץ „הַנֶּמֶן" עַל כָּל גְּדוֹתָיו,
הָיְתָה דֵּי עֲבוֹדָה לְאַלְפֵי יָדַיִם,
לְשַׁלּוֹחַ בַּנָּהָר אֶת אֳנִיּוֹתָיו,
הַנּוֹשְׂאוֹת עֲלֵיהֶן טוּב אֶרֶץ לִיטָא
אֶרֶץ שִׁפּוֹן וּפִשְׁתָּה, שְׂעוֹרָה וְחִטָּה,
לָרֶדֶת אַרְצָה אַשְׁכְּנַז הַנְּאוֹרָה
וּבְכֶסֶף מָלֵא מָכְרוּ שָׁם הַסְּחוֹרָה;
אָכֵן מֵאָז נַעֲשׂוּ חֲדָשׁוֹת בָּאָרֶץ
וּמְסִלּוֹת הַבַּרְזֶל פָּרְצוּ פָּרֶץ
וּמְסִלָּה יְשָׁרָה מֵאַשְׁכְּנַז רוּסִיָּה,
לֹא תֵרָאֶה עוֹד עַל כָּל פְּנֵי הַנֶּמֶן אֳנִיָּה.
סוּסֵי אֵשׁ מְאַזְּרֵי זִיקוֹת, חוֹצְבֵי לֶהָבוֹת,
מוֹשְׁכִים עֲגָלוֹת מַשָּׂא לַאֲלָפִים וּרְבָבוֹת,
הוֹלְכִים וְשָׁבִים תָּמִיד, לֹא יִשְׁבְּתוּ רֶגַע,
לֹא יִכָּשְׁלוּ בַּהֲלִיכָתָם, לֹא יֵדְעוּ פֶּגַע,
וּבִסְחַר הַתְּבוּאָה בָּאָה תְּמוּרָה גְדוֹלָה
וּמִסְחַר הַמַּיִם יָרַד חַיִּים שְׁאוֹלָה –
עָרֵי הַחוֹף אֲבֵלוֹת, יוֹשְׁבֵיהֶן נֶאֱנָחִים,
כָּל תּוֹפְשֵׂי מָשׁוֹט, חוֹבְלִים וּמַלָּחִים

יֵשְׁבוּ עַתָּה לָאָרֶץ לְעוֹרֵר קִינוֹת
עַל שֶׁבֶר נוֹתְנֵי לַחְמָם, בַּעֲלֵי הַסְּפִינוֹת,
וּבְכָל כִּכַּר „הַנְּמַן" אַךְ שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה,
כִּי יָרַד הַמִּסְחָר עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּיָּה
וּבַעֲלֵי הוֹן וְנַחֲלָאוֹת, גְּבִירִים מְרֻחָם,
הִתְרוֹשְׁשׁוּ וָבָאוּ עַד כִּכַּר לֶחֶם –
גַּם ר' נֹחַ שָׁתָה אֶת כּוֹס הַתַּרְעֵלָה
וַיִּפּוֹל בַּנּוֹפְלִים בַּמַּהְפֵּכָה הַגְּדוֹלָה;
אַךְ לֹא כִּנְפוֹל כָּל סוֹחֵר נָפַל ר' נֹחַ –
כְּגֹדֶל גָּבְהוֹ כֵּן גָּדְלָה הַמַּפָּלָה
כִּי מָשַׁךְ בִּסְבָכָיו רַבִּים בְּכֹחַ –
אָז נִבְהֲלוּ נוֹשָׁיו, הַלֹּוִים אֲחָזָה חַלְחָלָה,
וּבְכָל מְקוֹם בּוֹא הַשְּׁמוּעָה הָרָעָה
יָגוֹן וַאֲנָחָה, פַּלָּצוּת וּזְוָעָה:
אַלְמָנוֹת וִיתוֹמִים, כַּלּוֹת וַחֲתָנִים,
הִשְׁתַּתְּפוּ בְּצַעֲרוֹ כְּרֵעִים נֶאֱמָנִים
וַיִּבְכּוּ רַב בֶּכִי עַל בּוֹא הַשֶּׁבֶר –
כִּי זֶה הָאִישׁ הָיָה רָצוּי לְכָל גֶּבֶר:
בִּמְקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם הָיְתָה עַנְוָתוֹ,
בְּכָל פַּעַם שֶׁבָּאָה בְּצַלַּחְתּוֹ קָרַחַת
וּבַעֲלֵי הַנֶּשֶׁךְ הַבּוֹטְחִים בֶּאֱמוּנָתוֹ
קִדְּמוּ פָנָיו בְּכָבוֹד, הִפְצִירוּ בוֹ לָקַחַת,

ור' נח לקח, לקח בשתי ידיו,
אז לא השיב ריקם ברב חסדיו
גם פני הבאה אליו. אשה אלמנה
וכל טובה בידה מאתים או מנה;
בעירו הגדולה לא היו מחתנים
שלא השלישו בידו המזמנים;
וכל איש שהיה חרד על ממונו
ולהתעשר בן לילה לא היה רצונו,
וילך בחכמתו בדרך הישרה
ויבחר לקחת ממאה עשרה,
רק למצא כחפצו לוה נאמן באמת,
לדעת למצער כי הקרן קימת,
איש כזה הגיע אל מטרתו,
אחרי נתן לו הגביר את חתימתו,
חתימה מטרפת, כראוי לאנשי פנים,
תמורת צרור כספו, חלף המזמנים.
כה בטחו בר' נח בעלי חובותיו
ובפי הבריות היתה המלה שגורה:
כי כל המטיל בכיסו את מעותיו
כמו מטיל אותם בתבת ברזל סגורה,
ופתאם סגרה התבה ואין פותח
ולנושיו הרבים פשט רגלו ר' נח!

אויביו בנפש הרימו במרום קולם,
כי ערום יערים זאת, למען הרויח,
ובכיסו הון עצום מנושיו מבריח,
כדרך סוחרי הזמן, כמנהג העולם:
אך שקר דברו – לא רבו התמים
ויראו הכל, כי ר׳ נח צדיק תמים,
כי גזל עניים לא נתן באמתחתו,
כי צרורו נקוב ושאיה בצלחתו, –
אלה תולדות ר׳ נח, אביון שהיה גביר,
ועתה נלכה ונשובה אל ראש השיר –
הוא יושב עתה תפוש במזמותיו,
כבני מרון יעביר לפניו קורותיו,
יזכור כבוד עשרו לפנים וכל הגדלה,
ומכל חמודותיו מה נותר בידו?
אמנם כבוד יחוסו עוד חדש עמדו,
אך האותו יתן נדה לבתו הבתולה??
מה מר הוא גורלכם מיחסים קבצנים
אם חננכם אלהים בבנות או בנים
למי אם לא לכם ראוים מבחר השדוכים
ולתת לבניכם ולבנותיכם שלוחים
את מגלת היחסין אשר בידיכם –
אבל אין מביט ומתבונן אליכם,

עֵינֵי דוֹר זֶה לֹא הֻכּוּ בְּעִוָּרוֹן ;
הוּא אוֹמֵר כִּי חֶסְרוֹן־כִּיס הוּא – חִסָּרוֹן ,
אֱלִיל הַכֶּסֶף לָקַח כָּל הַלְּבָבוֹת ,
וּמִי יָשִׂים לִבּוֹ אֶל יַחַשׂ אָבוֹת ?
ר' נֹחַ יָדַע זֹאת , אִם לֹא עַל פִּי הִגָּיוֹן ,
אֲבָל אֶת הַסּוֹד גִּלָּה לוֹ הַנִּסָּיוֹן –
הוּא רָאָה אֶת בִּתּוֹ בָּאָה בַשָּׁנִים
וְאִישׁ לֹא יָשִׂים לֵב אֶל כָּל הָרַבָּנִים
שֶׁתִּשְׁרוֹץ זֶה כַּמָּה מִשְׁפַּחְתּוֹ הַמְּהֻלָּלָה ,
מֵאָז חָלַף עָשְׁרוֹ וּכְבוֹדוֹ גָּלָה –
הוּא יָדַע זֹאת – אַךְ הַיּוֹם רָאָה בָּעַיִן ,
כִּי יַחַשׂ בְּלֹא כֶסֶף כָּמֹהוּ כְּאָיִן ;
הַיּוֹם בָּא אֵלָיו שַׁדְּכָן עַז־פָּנִים
לִזְרוֹת מֶלַח עַל פְּצָעָיו הַנֶּאֱמָנִים
וַיַּצִּיעַ לְפָנָיו בְּקֹרֶבֶת רוּחַ
שִׁדּוּךְ הָגוּן – עִם מִי ? – עִם מֹשֶׁה תַּפּוּחַ ! ...
הָאִישׁ הַיּוֹדֵעַ אֶת מֹשֶׁה וּמְלַאכְתּוֹ
וְהַמַּכִּיר כְּמוֹנִי שִׁפְלוּת מִשְׁפַּחְתּוֹ ,
הוּא יָבִין עַד אֵיכָן הַדָּבָר מַגִּיעַ
וַאֲשֶׁר שַׁדְּכָן חֻצְפַּת יוּכַל הַצִּיעַ ! ...
דְּבָרָיו פִּלְּחוּ כְּחֵץ לֵב ר' נֹחַ
וְעוֹד עַתָּה לֹא יוּכַל אוֹתָם לִשְׁכּוֹחַ ...

נֶאֱנַח ר׳ נֹחַ עַל הַיָּמִים הָרָעִים
עַל הַיַּחַשׂ בְּיִשְׂרָאֵל כִּי יָרַד פְּלָאִים ,
אַף יִזְכּוֹר הַיָּמִים הַטּוֹבִים לַיַּחְסָנִים ,
עֵת יָצְאוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בִּבְגָדִים לְבָנִים
וּבְנוֹת הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנְּקִיּוֹת מִדֹּפִי
יַחַד אֶת הָעֲשִׁירוֹת וּבְנוֹת הַיֹּפִי
תֵּצֶאנָה בַּכְּרָמִים לִקְרַאת הַחֲתָנִים
וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ לִפְנֵיהֶן בַּחוּרִים מְהֻגָּנִים.
קָרְאוּ: בָּחוּר תֵּן עֵינֶיךָ בַּמִּשְׁפָּחָה..
הוּא יוֹשֵׁב בַּחוֹלֶם וְהַדֶּלֶת נִפְתָּחָה
וַיָּבֹא הַבַּיְתָה ר׳ שְׁלֹמֹה חַיִּים,
אִישׁ גָּדוֹל בַּתּוֹרָה וִירֵא שָׁמַיִם ,
הַמּוֹצֵא עַל שֻׁלְחַן אִשְׁתּוֹ הַחֲסוּדָה ,
מָרַת גִּיטֶל , הַכֹּל מוּכָן לִסְעוּדָה ,
וְהוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל הַיָּמִים ,
אַף כְּדֶרֶךְ כָּל בַּטְלָן יִנְעַם לוֹ לִפְעָמִים
גַּם לֶחֶם הַקְּלוֹיְקִל שֶׁל הַשַּׁדְכָנִים ,
אֲבָל נִבְזִים בְּעֵינָיו שִׁדּוּכִים לֹא מְהֻגָּנִים ,
וְטוֹב לוֹ שֶׁבֶת בְּטֵלוֹ כָּל הַשָּׁנָה
מֵעֲסוֹק בְּשִׁדּוּךְ שֶׁלֹּא יֵדַע נֶאֱמָנָה
כִּי מֻנָּחִים בְּצַלַּחְתּוֹ הַמָּעוֹת
בְּלִי טִרְחָה יְתֵרָה וּבְלִי הוֹצָאוֹת .

ר׳ נֹחַ מִהֵר וַיָּקָם לִקְרָאתוֹ,
כִּי הֵבִין כְּרֶגַע חֶפְצוֹ וּמְגַמָּתוֹ,
וְתִקְוָה גְּדוֹלָה הִתְגַּנְּבָה בִּלְבָבוֹ,
כִּי אִישׁ יָשָׁר כָּמֹהוּ לֹא יָבֹא
הַצִּיעַ עִנְיָן שֶׁלֹּא לְפִי כְבוֹדוֹ,
כַּאֲשֶׁר מוּדַעַת הָיְתָה דַּרְכּוֹ מֵעוֹדוֹ
לְסַפֵּר צְעָדָיו בְּטֶרֶם יִקְרַב אֶל הַמְּלָאכָה,
לָדַעַת מֵרֹאשׁ אִם יִרְאֶה בַּעֲמָלוֹ בְּרָכָה.
וְהַתִּקְוָה לֹא כִזְּבָה הַפַּעַם לְר׳ נֹחַ,
אַף אָמְנָם לֹא לְחִנָּם בָּא אֵלָיו הָאוֹרֵחַ,
וַיּוֹדַע לְר׳ נֹחַ מַה חֶפְצוֹ בְּבֵיתוֹ,
כִּי הַגְּבִיר ר׳ שָׁלוֹם וְאִשְׁתּוֹ שְׁלָחוּ אוֹתוֹ,
לֵאמֹר: הֵן בִּתְּךָ מָצְאָה חֵן בְּעֵינֵינוּ,
עַל כֵּן הָבָה נָא יָדְךָ וְנִתְחַתְּנָה בֵּינֵינוּ!
וּלְמִי כָּל חֶמְדָּתָם, נַחֲלָתָם וְהוֹנָם,
אִם לֹא לִבְנָם יְחִידָם הַגָּרוּשׁ גְּרוֹנָם!
ר׳ שָׁלוֹם הוּא בַּעַל מַזָּל וּמַצְלִיחַ;
מִיָּמָיו לֹא יָדַע עֵסֶק שֶׁאֵינוֹ מַרְוִיחַ,
כּוֹכַב מִסְחָרוֹ לֹא עֲזָבוֹ רֶגַע —
אַךְ מִי גֶבֶר יִחְיֶה וְלֹא יֵדַע פֶּגַע!
הֲלֹא זֶה הוּא מִן הַדְּבָרִים הַמְפֻרְסָמִים,
כִּי גַם בַּשֶּׁמֶשׁ יֵרָאֶה הַתּוֹכֵן כְּתָמִים...

וְגַם שְׁמֵי הַצְלָחָתוֹ הֶעִיבוּ עֲנָנִים ,
כִּי יִסְּרָהוּ אֱלֹהִים בְּצַעַר גָּדוֹל בָּנִים :
עֲשָׂרָה יְלָדִים הוֹלִידָה לּוֹ רַעְיָתוֹ
וּמִכֻּלָּם גְּרוֹנָם לְבַדּוֹ בַּחַיִּים חַיָּתוֹ ,
וְהָאֲחֵרִים כֻּלָּם לֹא הוֹצִיאוּ שְׁנָתָם...
וַיִּשְׁעֲרוּ בְּנַפְשָׁם גֹּדֶל אַהֲבָתָם
לִפְרִי בִטְנָם זֶה , חַיֵּי רוּחָם וְאוֹר עֵינָם !
אַךְ אַהֲבָתָם זֹאת הָיְתָה בְּעוֹכְרֵי גְרוֹנָם ,
כִּי הוֹרָיו לֹא עֲצָבוּהוּ מֵעוֹלָם ,
וּמוֹרָיו לֹא הֵזִידוּ לָתֵת עָלָיו בְּקוֹלָם ,
אִם סָר מִן הַדֶּרֶךְ , אִם עִקֵּשׁ הַיְשָׁרָה ,
וְעַל כָּל פְּשָׁעָיו כִּסְּתָה אַהֲבָתָם הַנִּבְעָרָה...
וְלֹא רָאוּ עָוֹן בִּגְרוֹנָם בְּעוֹדוֹ בְאִבּוֹ ,
וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב כָּל הַיּוֹם בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ
וַיֶּאֱרַח לְחֶבְרָה עִם בָּנִים שׁוֹבָבִים
לְטַיֵּל בַּחוּצוֹת וְלִרְדּוֹף אַחֲרֵי כְלָבִים...
וְכֹה הָלַךְ הָלוֹךְ וְגָדוֹל מִשָּׁנָה לְשָׁנָה
וַיַּעַשׂ לוֹ שֵׁם בֵּין הַחֶבְרָה הַלְּבָנָה ;
שָׁנִים אֲחָדוֹת כֹּה חָלְפוּ עָבָרוּ ,
בְּנֵי גִילוֹ כְּבָר בָּאוּ אִישׁ אִישׁ אֶל מַטְּרָתוֹ
וּכְבָר פָּנוּ לְדַרְכָּם כַּאֲשֶׁר בָּחָרוּ ,
וּגְרוֹנָם לֹא הֵפֵר עוֹד בְּרִיתוֹ אֶת חֶבְרָתוֹ ;

כְּאָז כֵּן עַתָּה עִם שׁוֹבָבִים יִתְרוֹעֲעַ
וּבְקוֹל אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ,
וַיִּרְאוּ הוֹרָיו כִּי לִשְׁמָצָה פָּרוּעַ,
וַיִּוָּכְחוּ כִּי זֶה הוּא פְּרִי חִנּוּכָם
וְכִי מִיָּדָם בָּאָה זֹאת לְחַיֵּי רוּחָם,
אַךְ הַנַּעֲשֶׂה אֵין לְהָשִׁיב, כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ –
וּבִרְאוֹתָם כִּי אֵין תְּרוּפָה לִמְשׁוּבָתוֹ
וַיִּשְׁמַע ר׳ שָׁלוֹם לַעֲצַת רַעְיָתוֹ
– כִּי הוּא יָסוּר לְמִשְׁמַעְתָּהּ וְהִיא מוֹשֶׁלֶת –
לְבַקֵּשׁ לְגְרוֹנָם נַעֲרָה מַשְׂכֶּלֶת,
אוּלַי יִצְלַח בְּיָדָהּ לָשׂוּם בּוֹ מִשְׁטָרָה,
לַנְחוֹתוֹ בְּחָכְמָתָהּ בַּדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה;
וְזֹאת יָדְעוּ מֵרֹאשׁ וַיִּהְיוּ בְטוּחִים,
כִּי לֹא יַחְסְרוּ לָמוֹ מִבְחַר הַשִּׁדּוּכִים,
כִּי גְדוֹלָה בְּיָמֵינוּ זְכוּת הַמְּזֻמָּנִים
וְגַם עוֹד לֹא תַמּוּ מִן הָאָרֶץ שַׁדְּכָנִים.
וְהַשַּׁדְּכָנִים הָעוֹשִׂים מִשְׁלַחְתָּם בֶּאֱמוּנָה
יָצְאוּ חוּצָה כֻּלָּם לְמַלֹּאת רְצוֹן הַגְּבִיר,
וּבְטֶרֶם עָבְרָה עוֹד שָׁנָה חָגְגוּ בָּעִיר
בִּתְהִלָּה וְתִפְאֶרֶת חֲתֻנָּה הֲגוּנָה,
וּגְרוֹנָם נָשָׂא לְמַזָּל־טוֹב נַעֲרָה יְשָׁרָה,
בַּת גְּבִיר נִכְבָּד וּמִמִּשְׁפָּחָה יְקָרָה...

אַךְ עֲצָתָם זֹאת לֹא הֵבִיאָה כָּל פְּרִי :
גְּרוֹנָם הָלַךְ עִם אִשְׁתּוֹ בַּחֲמַת קֶרִי ,
וְלִבְלִי תִּקַּח בְּיָדֶיהָ רֶסֶן הַמֶּמְשָׁלָה
הָיָה מַרְאֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם לָאֻמְלָלָה
אֶת גְּבוּרָתוֹ, כְּיָדוֹ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָלָיו ,
עַד אֲשֶׁר נִלְאֲתָה נְשׂוֹא זְדוֹן מַעֲלָלָיו
וַתֶּאֱסֹף פַּעַם בַּלַּיְלָה אֶת בְּגָדֶיהָ
וַתִּבְרַח וַתָּשָׁב אֶל בֵּית הוֹרֶיהָ .
אַחֲרִית הַדָּבָר לֹא יִכְבַּד לָדַעַת :
בַּתְּחִלָּה מֵאֲנָה חֲמוֹתָהּ הַמַּרְשַׁעַת
שַׁלְּחָהּ מֵרִשְׁתָּהּ, כִּי אָמְרָה בִּלְבָבָהּ :
תֵּשֵׁב יָמִים עַל שָׁנָה וְנִחֲמָה וָשָׁבָה ;
אַךְ בִּרְאוֹתָהּ אוֹתוֹת נֶאֱמָנִים בְּכַלָּתָהּ ,
כִּי קָשָׁה עָרְפָּהּ וְלַשָּׁוְא תְּחַכֶּה לִתְשׁוּבָתָהּ ,
כִּי אַחַת הֶחֱלִיטָה, בֵּית אָבִיהָ שֶׁבֶת
אַלְמָנָה חַיָּה, גַּם עַד יוֹם הַמָּוֶת ,
וּמַה בֶּצַע כִּי לֹא תֶרֶף מֵהָאֻמְלָלָה
אִם גַּם יְדֵי גְרוֹנָם אֲסוּרוֹת בִּגְלָלָהּ ?
אָז נְאוֹתָהּ כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת הַמִּזְבֵּחַ
וְלִגְרוֹנָם אָמְרָה : שַׁלַּח - וַיְשַׁלַּח -
הַדָּבָר הַזֶּה הֵבִיא חָכְמָה בִּלְבָבָם ,
וּפַעַם אַחַת בְּשָׁכְבָם עַל מִשְׁכָּבָם

וַיִּתְיָעֲצוּ עַל צְפוּנוֹתֵיהֶם
גָּמְרוּ אֹמֶר וַיַּחְלִיטוּ בֵינֵיהֶם,
לִבְלִי יִקְחוּ עוֹד לִבְנָם בַּת־גְּבִיר מְפֻנָּקָה,
כִּי כַאֲשֶׁר יָנִיף עָלֶיהָ יָדוֹ הַחֲזָקָה
וּבָאוּ הוֹרֶיהָ לִתְבֹּעַ עֶלְבּוֹנָהּ
כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה כַּלָּתָם הָרִאשׁוֹנָה;
זֹאת יַעֲשׂוּ: יְבַקְשׁוּ בַּת עֲנִיִּים מְהֻגָּנִים,
הַיּוֹדַעַת אֶת הַמַּחְסוֹר פָּנִים אֶל פָּנִים,
נַעֲרָה כָּזֹאת תִּשָּׂא הַכֹּל בְּדוּמִיָּה,
כִּי מִי יַעֲזָר־לָהּ וּלְמִי תִּצְעַק הָעֲנִיָּה?!
וַיִּתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּבִתּוֹ שֶׁל ר׳ נֹחַ,
כִּי יָדְעוּ הֵיטֵב אֶת רֹעַ מַצָּבוֹ,
וַאֲשֶׁר עַל כֵּן מִהֲרוּ הַיּוֹם לִשְׁלוֹחַ
אֶת ר׳ שְׁלֹמֹה חַיִּים לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ —
ר׳ נֹחַ שָׁמַע אֶת הַצָּעָתוֹ
וְעַל פָּנָיו הַדַּלִּים נִרְאָה מְבוּכָתוֹ:
מִי כָמוֹהוּ יוֹדֵעַ רֹעַ מַעֲמָדוֹ!
בִּתּוֹ כְּבָר בָּגְרָה וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ
וְעַל מִי תַּשְׁלִיךְ הָעֲנִיָּה יְהָבָהּ?
וּבְתוּלָה בְּלִי כֶסֶף בַּמֶּה נֶחְשָׁבָה!
אוּלָם בְּזָכְרוֹ אֶת גְּרוֹנָם וּמְשׁוּבָתוֹ,
רוּחוֹ הַקָּשָׁה וּמִשְׁפָּטוֹ עִם רַעְיָתוֹ,

נכמרו רחמיו ויאנח בנפש מרה,
ולא ידע האובד מה לעשות בצרה.
אך ר' שלמה חיים כבקי במלאכה,
לא שם לב אל אנחתו הממשכה,
רק הוסיף לקנות לבו בדברים נעימים:
כי אלה האנשים הישרים והתמימים,
השומרים מכל משמר תמיד שפתם
עת ימצאו חפץ להגיע אל מטרתם
איך תפתחנה שפתיהם המדבקות
וכפרץ מים יפרצו דברי חלקות!
ויתאר לפניו בצבעים נאמנים
את כל האשר ואת נחל העדנים
אשר תחזה בתו המאשרת בביתם
ואת כל העשר השמור לה אחרי מותם...
ודבריו הנעימים עשו את פעלתם.
כי העני בעל הלשון קם לעזרתם,
הוא פתח שפתיו וישלח לשונו
ומי לא ידע הה, מה גדול כשרונו!
אולם לא אב כר' נח יעשה מאומה
בטרם ידע אל נכון חפץ בתו ורצונה;
ויאמר להשיב בעוד ימים תשובה נכונה
כאשר ישמע מה בפי בתו פרמה. —

וּפְרֻמָּה – נַעֲרָה יָפָה וּמְהֻלָּלָה,
מִצַּב אָבִיהָ יָדְעָה הָאֻמְלָלָה,
עַל כֵּן חֶרְפָּה שָׁבְרָה לֵב הָעֲנִיָּה
לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת עַל שֻׁלְחַן אָבִיהָ,
כִּי יָדְעָה הֵיטֵב מֵאַיִן יָבִיא לַחְמוֹ,
כִּי שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ, אִישׁ חַסְדּוֹ וּמְרַחֲמוֹ,
יְשַׁלַּח בְּרוּחוֹ הַנְּדִיבָה, בְּתוֹר מַתָּנָה,
סַךְ מְסֻיָּם לְמִחְיָתוֹ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה,
וְאֵיךְ לֹא תָקוּץ בְּלֶחֶם כָּזֶה נַפְשָׁהּ הַיָּפָה;
וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה בָּחֲרָה בְּכָל עֲבוֹדָה,
הִמָּכֵר בְּעַד פַּת־לֶחֶם גַּם לְשִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת
לוּלֵא אָבִיהָ שֶׁאֲהֵבָה בְּכָל מְאֹדָהּ;
כִּי אֵלֶּה הָעֲנִיִּים רָמֵי הָעֵינַיִם,
הַנּוֹשְׂאִים אֶת יִחוּסָם עַל כַּפַּיִם
יֹאכְלוּ חוֹרָאֵיהֶם וְיִשְׁתּוּ מֵימֵי רַגְלֵיהֶם
וְלֹא יְטַמְּאוּ חָלִילָה בִּמְלָאכָה יְדֵיהֶם,
וְאֵיךְ תָּבִיא עָלָיו הַחֶרְפָּה הַגְּדוֹלָה
וְהוֹרִידָה אֶת שֵׂיבָתוֹ בְּיָגוֹן שְׁאוֹלָה?..
וְעוֹד תְּבַקֵּשׁ, ר׳ נֹחַ, לָדַעַת רְצוֹנָהּ?
הַטֶּרֶם תֵּדַע כִּי לְמַעַנְךָ הִיא נְכוֹנָה
גַּם לָבוֹא בָאֵשׁ, גַּם לָבוֹא בַמַּיִם
וְלִקְרוֹעַ אֶת לִבָּהּ הַפָּצוּעַ לִשְׁנַיִם?..

הורים, הורים: הכבידו עלינו ידיכם,
צוו עלינו כאשר צוו עליכם:
„בחרו כאשר בחרנו, כי כן חפצנו”,
אז נחלץ חשים לעמד על נפשנו,
באמץ וגבורה נקשור המלחמה,
ומי יודע, מי יצא וידו רמה?
ואולם כי רחצתם בנקיון כפיכם,
לאמר בפה חנף: עשו כטוב בעיניכם...
ומבינים אנחנו פשר הדברים...
מה נעשה אז, הורים נעימים, הורים יקרים?
אז נעלה על המטבח בעצמנו,
במנוחה שאננה נפשוט צוארנו,
ואתם הביאו אש ועצים להבעיר הבערה,
הניפו את המאכלת ושחיטתכם כשרה!
ומי כמוך, פרמה, יוכל לדעת,
אם יש בדברי אלה קורטוב של דעת?
מה ענית אז את אביך, כאשר הודיע
לך דבר השדוך, שהשדכן הציע?
אז אמצת את לבך, העמדת פניך
ובחזקה עצרת את דמעות עיניך
ובענות חן אמרת אליו: „אבי ואדוני!
כטוב בעיניך עשה ורצונך–רצוני”

אך תאמר נא מטפחתך בצלחת,
הכרים על מטתך יענו ויגידו,
גם כתלי חדרך יוכיחו ויעידו,
אם היית אז בחלקך הנעים שומחת!
כי להם גלית את כל נגעי לבבך
וענותך ראו יומם גם בשכבך על משכבך...
ומלבד אנשי סודך אלה הנאמנים
לא ידע איש הצפון בכליותיך;
אביך הכסיל לא ראה דמעותיך
כי התחפשת ותשימי לך סתר פנים,
ואמך? בחוש שבלב הנשים טבוע
אולי ידעה לחדור בלבך הנגוע,
כי לב־אם לב מבין ועינה עין צופיה,
אבל היא בקבר ואהבתה בארץ נשיה!..
והשדכן? האם הוא ישים לבו אליך?
כבר שבח גם שמך, גם תאר פניך,
וגם כי תורידי, עניה, כנחל דמעות,
אחת היא לו, אם כבר קבל המעות!...
ור׳ שלום ואשתו לא טעו בחשבונם;
אף אמנם מי כפרמה ראויה לגרונם,
אף אמנם היא נשאה הכל במנוחה –
הוא המר חייה וחמתו שתתה רוחה

והיא נטתה שכמה ולא חשבה לברוח,
ועוד דברה תמיד על לב אביה ר' נח
לבלי ישמע לדברי הולכי רכיל הרעים
האומרים עליה כי היא בתוך לבאים,
כי רק השנאה דוברת מתוך גרונם
אבל היא לא מצאה כל און בגרונם...
כה שתתה האמללה שתי שנים
את כוס התרעלה ומרורת פתנים
וגחלי אש וגפרית עצרה בלבבה,
עד אשר פרצה האש ותהי ללהבה
ותלהט כרגע נפשה וכליותיה
ותחל ותמת בדמי ימיה –
ואם כל מכיריה בכו על מותה,
אך מכלם לבכות הגדילה חמותה,
הה, עוד מעט והיא הגיעה אל המטרה,
הה, עוד ירח וילדה פרמה ההרה
והיא חבקה בן או בת בזרועותיה,
תקוה נעימה – מי נדמה או אליה?
ועתה כעוף, הה, התעופפה תקותה,
כלתה מתה ואחריתה נכרתה....
נכרתה? ... הוי, הנחמי אם רחמניה!
יעבור האבל ופרמה הגניה

תְּשַׁבַּח מִלֵּב, אוֹ אָז תִּשְׂאִי עֵינַיִם
אֶל צִירֵךְ הַנֶּאֱמָן ר' שְׁלֹמֹה חַיִּים
וּבְטוּב לִבּוֹ יִדְרֹשׁ לָךְ עוֹד הַפַּעַם,
יֵצֵא וִיבַקֵּשׁ לָךְ נַעֲרָה טוֹבַת טַעַם,
יֵצֵא וִיבַקֵּשׁ — אַף יִמְצָא עַל־נְקַלָּה...
וְהָיְתָה לִגְרוֹנָם לְאִשָּׁה וְלָךְ לְכַלָּה
וּגְרוֹנָם מַחֲמַדֵּךְ, הַמְגֻדָּל פֶּרֶא,
יוֹסִיף לַעֲשׂוֹת חַיִל וִיחַיֶּה זֶרַע...
וְאַתְּ אֲבֵלָה וַעֲצוּבַת רוּחַ, תַּחַת
עָצְבֵּךְ וִיגוֹנֵךְ תִּשְׂבְּעִי עֹנֶג וָנַחַת...
בְּנֵי שִׁלֵּשִׁים וְרִבֵּעִים תְּשַׁעַשְׁעִי עַל בִּרְכַּיִךְ
וְהָיָה לָךְ לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ לְזִקְנָתֵךְ!...

הָעֲקָרָה ·

חַנָּה, לָמָּה תִבְכִּי! לָמָּה יֵרַע לְבָבֵךְ
וּמִצַּד אֶל צַד תִּתְהַפְּכִי עַל מִשְׁכָּבֵךְ?
אִם לֹא שׁוֹלָל הוֹלִיכוּנִי הָאָזְנַיִם:
תְּקַלְלִי אֶת יוֹמֵךְ, תִּתְּנִי דֹפִי בַּחַיִּים –
מִי? גַּם אַתְּ, חַנָּה, תְּדַבְּרִי עֲלֵיהֶם סָרָה?
וַאֲנִי: אָמַרְתִּי מִי כָמוֹךְ מְאֻשָּׁרָה!
מַה־תִּתְאַנָּה מֹצֵאת לָךְ לְבָזּוֹת חַיַּיִךְ?
רֹב־יָמִים? – וְעוֹדֵךְ בִּיפִי עֲלוּמַיִךְ –
אַהֲבָה נִכְזָבָה? – וּבַעַל נְעוּרַיִךְ?!
לֹא מַחְסוֹר וָעֹנִי, כִּי לֹא יֶחְסַר לָךְ מְאוּמָה;
גַּם לֹא מַחֲלָה תְּדַכֵּא חַיָּתֵךְ, מַחֲלָה וְעוּמָה,
כַּאֲשֶׁר תְּעַנֶּה בָּךְ הַכָּרַת פָּנַיִךְ;
אַךְ אוּלַי מַחֲלַת לֵב הִיא, שֶׁבֶר רוּחַ,
כִּי בְאַהֲבַת אִישֵׁךְ לִבֵּךְ לֹא בָטוּחַ?
גַּם זֶה הֶבֶל – מִי יוֹדֵעַ כָּמוֹנִי נֶאֱמָנָה,
מָה אַהֲבָה יֶהֱגֶה לָּךְ לֵב אִישֵׁךְ אֶלְקָנָה!

* * *

מַה־תִּבְכִּי, בַּלָּה! וְהַיּוֹם יוֹם שִׂמְחָתֵךְ?
הוּא מִלֵּא חֶפְצֵךְ, הוּא הֵבִיא תִּקְוָתֵךְ,

זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּית, אֵלָיו נָשְׂאת עֵינַיִךְ
וּמָה אֵלֶּה הַדְּמָעוֹת עַל לְחָיַיִךְ ?
אוּלָם לֹא אֶתְמַהּ עָלַיִךְ, כַּלָּה עֲנִיָּה !
הֲלֹא בַּת־יִשְׂרָאֵל אַתְּ, הִנָּךְ עִבְרִיָּה —
וְהָעִבְרִי לֹא יִשְׁתֶּה בְּבַת־אַחַת כּוֹס בִּרְכָתוֹ,
אֶת יְרוּשָׁלַיִם יַעֲלֶה עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ ;
מִכּוֹס שְׂשׂוֹנוֹ יִטְעַם מְעַט בִּשְׂפָתָיִם,
וְכַחֶרֶשׂ הַנִּשְׁבָּר יְרַמְּסֶנָּה בְּרַגְלַיִם. . .
וְהַיּוֹם, כַּלָּה מְאֻשָּׁרָה, יוֹם כְּלוּלוֹתַיִךְ,
יוֹם יוֹצֵאת הִנָּךְ מִבֵּית הוֹרַיִךְ,
זִכְרוֹן עַם מַחְצַבְתֵּךְ בְּקִרְבֵּךְ יָעִירוּ
וּתְעוּדָתוֹ בְּתֵבֵל לָךְ יַזְכִּירוּ :
אַל תִּשְׁכְּחִי, בַּת ! כִּי אַתְּ מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים
וּתְעוּדַת הַיְּהוּדִי לְשַׂבֵּעַ נְדוּדִים
וּלְהַמְתִּיק כּוֹס יְגוֹנוֹ בִּשְׁעוֹת הָרָעוֹת
תְּרוּפָתוֹ הַבְּדוּקָה לְמַסֵּךְ־בָּהּ דְּמָעוֹת. . .
וְלִבְלִי יִגְבַּהּ עָלַיִךְ לְבָבֵךְ בְּיוֹם שְׂשׂוֹנֵךְ,
קָם הַבַּדְחָן לָשֵׂאת לָךְ לְהַזְכִּיר עֲוֹנֵךְ,
כְּגִבּוֹר הִתְרוֹנֵן מִיַּיִן וַיַּרְבֶּה דְבָרִים
וּכְלֵי־הַזֶּמֶר מִכָּל הָעֲבָרִים
קוֹל נוּגִים לְעֻמָּתוֹ יַשְׁמִיעוּ בִדְמָמָה,
וּבָךְ, עֲנִיָּה, לֹא נוֹתְרָה כָּל נְשָׁמָה —

„כַּלָּה, יְקָרָה, כַּלָּה אֲהוּבָה!
„הַיּוֹם הוּא לָךְ יוֹם־דִּין, יוֹם תְּשׁוּבָה;
„כִּי הַיּוֹם יַעֲלוּ בַּשָּׁמַיִם
„אֶת חַטֹּאתַיִךְ בְּמֹאזְנַיִם;
„כִּי הַיּוֹם הוֹי, הוֹי, הוֹי,
„נִפְתָּחִים אוֹי, אוֹי, אוֹי,
„אַרְבָּעָה סְפָרִים —
„וְתֵבוֹת גְּדוֹלוֹת
„בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת
„מַכְרִיזוֹת בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים:
—זֶה הַשַּׁעַר לָאַלְמָנוֹת —
—לִי הָעֲגוּנוֹת מְזֻמָּנוֹת;
—הַגְּרוּשׁוֹת בִּידֵי נִמְסָרוֹת.
—יְלִי מַה יִקְרוּ הָעֲקָרוֹת —
„וְכָל אֶחָד יִשָּׂא עֵינַיִם
„לְמַעְלָה אֶל הַמֹּאזְנַיִם
„וִיפַנֶּה מָקוֹם עַל הַגִּלְיוֹנוֹת...
„וְאוּלַי, הָהּ, יִגְבְּרוּ הָעֲוֹנוֹת?...
„לָכֵן שִׁמְעִי־לִי, כַּלָּה יְקָרָה,
„חַלִּי נָא פְּנֵי אֵל וּבַקְּשִׁי כַפָּרָה,
„כִּי הַיּוֹם הוּא לָךְ יוֹם הַכִּפּוּרִים
„וְתִסָּלַחְנָה לָךְ חַטֹּאת נְעוּרִים...

"וְהַמִּצְוָה הַמְשֻׁלָּשָׁה
"שֶׁלַּנָּשִׁים מוֹרָשָׁה
"שִׁמְרִי מִכָּל מִשְׁמֶרֶת
"וִהְיִי בְּרוּכָה וּמְאֻשֶּׁרֶת:
"הַנֵּרוֹת הַעֲלִי בְּכַוָּנָה
"וְלֹא תִהְיִי, כַּלָּה – אַלְמָנָה;
"מִצְוַת חַלָּה קַיְּמִי כְּתִקּוּנָהּ
"וְלֹא תִהְיִי, כַּלָּה – עֲגוּנָה;
"עַל מְקוֹרֵךְ יְהִי חוֹתָם הַקְּדֻשָּׁה
"וְלֹא תִהְיִי, כַּלָּה – גְּרוּשָׁה;
"לְכִי נָא, כַּלָּה, בַּדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה
"וְלֹא תִהְיִי, וְלֹא תִהְיִי, וְלֹא תִהְיִי – עֲקָרָה...
בַּדְחָן! דְּרָשָׁה אַחַת בְּפִיךָ תָּמִיד שְׁגוּרָה,
מִפִּי שִׁכּוֹר כָּמוֹךָ הִיא לְךָ מְסוּרָה.
וְגַם אֵלָיו בָּאָה הִיא מִבַּדְחָן בִּירֻשָּׁה,
אַךְ לֹא הוּא וְלֹא אַתָּה תָּבִינוּ פֵּרוּשָׁהּ;
אָמְנָם גָּדוֹל אֶצְלְךָ כֹּחַ הַזִּכָּרוֹן!
הֵן יֵין־שָׂרָף שָׁתִיתָ לְשִׁכָּרוֹן
וּפִיךָ לֹא הִכְשִׁילְךָ, מַגִּיד מֵישָׁרִים,
לָבוֹא לִידֵי טָעוּת, לְבַלְבֵּל הַדְּבָרִים,
כְּמוֹ תִקְרָא אוֹתָם מֵעַל מְגִלָּה פְּתוּחָה;
כִּי דְרָשָׁה אַחַת לְךָ שְׁמוּרָה וַעֲרוּכָה,

אוֹתָהּ תִּשְׁמַע מִפִּיךָ כָּל כַּלָּה וְכַלָּה
בְּלִי חֶסְרוֹן וּבְלִי יִתְרוֹן, וּבְלִי שְׁגִיאָה קַלָּה –
וּדְרָשָׁתְךָ קְדוֹשָׁה בְּעֵינֶיךָ כַּתְּפִלָּה,
לֹא תוֹסִיף וְלֹא תִגְרַע, חָלִילָה, מִלָּה;
כִּי נַפְשְׁךָ יוֹדַעַת, לִבְּךָ בָּטוּחַ,
כִּי הַמְחַבֵּר הָרִאשׁוֹן אִישׁ הָרוּחַ
יָדַע לְסַדֵּר דְּבָרָיו בְּחָכְמָה וּתְבוּנָה.
וְאִם יִקְשֶׁה לְךָ דָבָר, כַּוָּנָתוֹ צְפוּנָה,
בָּרוּר לְךָ כַּשֶּׁמֶשׁ כִּי כַוָּנָה נִסְתָּרָה
בַּמַּאֲמָר הֶחָתוּם לְךָ: "וְלֹא תִהְיֶה עֲקָרָה",
אַךְ הָאֱמֶת לֹא תְכַחֵד תַּחַת לְשׁוֹנְךָ,
כִּי נִשְׂגָּבִים מִמְּךָ דִּבְרֵי מוֹרֶיךָ:
תָּם אֲנִי, תֹּאמַר, תָּם אֲנִי וְדַעְתִּי קְצָרָה:
הַאֻמְנָם לִקְלָלָה תֵּחָשֵׁב עֲקָרָה?
הַמְאֻשָּׁר אָנֹכִי כִּי מַלְכָּה־שָׂרָה
הוֹלִידָה לִּי בָּנוֹת וּבָנִים עֲשָׂרָה?
וְעוֹד הָאִוֶּלֶת מוּכָנָה וּמְזֻמָּנָה
לְהוֹסִיף עַל הַמִּנְיָן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה,
וְעָלַי הָכִין לְכֻלָּם מִחְיָה וְכַלְכָּלָה,
תָּם אֲנִי וְלֹא אֵדַע, הַבְּרָכָה הִיא, אוֹ קְלָלָה?!
גַּם אַתְּ, כַּלָּה, תִּבְכִּי בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה
וַתִּמְסִי מִטְפַּחְתֵּךְ בְּדִמְעוֹת עֵינַיִךְ!

אַךְ הַאֻמְנָם בָּאוּ דְבָרָיו בְּאָזְנַיִךְ?
הַאֻמְנָם עָשְׂתָה זֹאת דְּרָשָׁתוֹ הַנִּבְעָרָה?
לִבֵּךְ רַךְ כְּדוֹנַג, גַּם דַּעְתֵּךְ קַלָּה,
וּבְכָל מָקוֹם שֶׁתִּתְּנִי עֵינַיִךְ, כַּלָּה,
הַפָּנִים נִזְעָמִים וְהָעַיִן בּוֹכִיָּה,
וְאֵיךְ תִּתְאַפְּקִי אַתְּ וְלֹא תִבְכִּי, עֲנִיָּה?
וְכַאֲשֶׁר קָרָא הַבַּדְּחָן מִן הַסְּעָרָה,
כְּכַלּוֹתוֹ דִּבְרֵי מוּסָרוֹ: „וְלֹא תִהְיִי עֲקָרָה",
וּכְלֵי־הַזֶּמֶר גַּם הֵם בְּשָׁמְעָם קוֹלוֹ,
נָהֲמוּ כַּדֻּבִּים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ
וַיַּרְבּוּ בְּבַיִת תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה:
הַנִּצָּבוֹת עָלַיִךְ גָּעוּ בִּבְכִיָּה,
וְגַם אַתְּ, יָפָתִי, כְּבַת־יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרָה,
סָפַקְתְּ כַּף וַתִּזְעֲקִי כְּאִשָּׁה מְצֵרָה
כִּי בְנוֹת יִשְׂרָאֵל תְּלַמֵּדְנָה אִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה
לִשְׁפּוֹךְ דְּמָעוֹת, אַךְ לֹא בֶּאֱמֶת, עַל כָּל „תְּחִנָּה"...
שְׁכוּרַת אַהֲבָה אַתְּ, הִיא נָתְנָה לָךְ יָדָהּ
בְּהֵיכַל הַחַיִּים תָּבוֹאִי עִמָּדָהּ,
וּכְמוֹ כָל אֹהֵב וּכְמוֹ כָל אֹהֶבֶת
בַּעֲלֵי הַחֲלוֹמוֹת, הִנֵּךְ חוֹשֶׁבֶת
כִּי הִיא בַּת־שָׁמַיִם, הִיא בַּת־אַל־מָוֶת,
הַשָּׂמָה חֹשֶׁךְ לָאוֹר וְלַבֹּקֶר צַלְמָוֶת,

וּמַאֲמֶנֶת אַתְּ בְּשִׁטָּה הַנֶּאֱלָחָה ,
כִּי יוֹדְעֶיהָ לֹא יֵדְעוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה ,
וּמַה־לָּךְ וּלְבַדְּחָן מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים ?
מַה־לָּךְ וּלְמוּסָרוֹ , מוּסַר הֲבָלִים ?
לֹא כֵן אַתְּ , חַנָּה , עֲנִיָּה סוֹעֶרֶת .
אֶת עֶרֶךְ הָאַהֲבָה הִנֵּךְ מַכֶּרֶת
הַנִּסָּיוֹן הָאַכְזָר פָּקַח עֵינַיִךְ
וּכְבָר הֱסִירוֹת יֵינֵךְ מֵעָלָיִךְ ;
לִבֵּךְ קָנָה חָכְמָה , נַפְשֵׁךְ יוֹדַעַת ,
כִּי שֶׁקֶר הַחֻפָּה , הֶבֶל הַטַּבַּעַת ,
גַּם עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה טְהוֹרָה וְנֶאֱמָנָה
תִּנָּתַקְנָה כַּנְּעֹרֶת מִבְּלִי כָל תַּקָּנָה
בַּהֲרִיחָן אֵשׁ־דָּת , וְזִיקֵי לַבַּתָּהּ הַבּוֹעֲרִים
כִּי יַפִּיחוּ בָהּ חָרָשֵׁי מַשְׁחִית , בּוֹעֲרִים ! . .

גַּם אַתְּ , חַנָּה הָיִית כַּלָּה צוֹלַחַת ,
וְכַאֲשֶׁר כִּלָּה מוּסָרוֹ בַּעַל הַלָּשׁוֹן
וּכְלֵי־הַזֶּמֶר הֵרִימוּ קוֹל שָׂשׂוֹן ,
מָחִית כְּרֶגַע הַדְּמָעוֹת בְּמִטְפַּחַת
וַתֵּצְאִי בְּמָחוֹל עִם רֵעוֹתַיִךְ
וּדְבָרָיו עָבְרוּ כַּחֲלוֹם עַל פָּנַיִךְ ,
גַּם אַתְּ עָלִית אָז עַל כַּנְפֵי דִמְיוֹנֵךְ
וְחֶזְיוֹן כָּל כַּלָּה הָיָה — חֶזְיוֹנֵךְ ;

גַּם עָלַיִךְ הָאַהֲבָה רוּחָהּ שָׁפְכָה
וּבְכוֹס הַחַיִּים מֵיֵינָהּ מָסָכָה,
הִסְתַּכַּלְתְּ בַּכּוֹס וּבְדֶרֶךְ הַמְאֻשָּׁרִים
צָף לִקְרָאתֵךְ הַיַּיִן, לֹא רָאִית הַשְּׁמָרִים —
„אֲנִי", אָמַרְתְּ אָז, „אֲנִי וְאֶלְקָנָה
נִקְשַׁרְנוּ בַּעֲבוֹתוֹת אַהֲבָה נֶאֱמָנָה,
וְהַקֶּשֶׁר אַמִּיץ, הוּא קֶשֶׁר שֶׁל קַיָּמָא,
וּמִי יַפְרִיד בֵּינֵינוּ עַל הָאֲדָמָה?"
כֹּה אָמַרְתְּ אָז, רוֹכֶבֶת עַל כַּנְפֵי חִזָּיוֹן,
וּמַה תֹּאמְרִי עַתָּה, בַּעֲלַת נִסָּיוֹן!
עַתָּה הֵיטַבְתְּ לִרְאוֹת, חָבַרְתְּ בַּכּוֹס עַיִן
וַתְּגַלִּי מִסְתָּרֶיהָ כִּי לֹא כָלָה יַיִן;
עַתָּה יָדַעַתְּ כִּי הַמִּלָּה הַהוֹמִיָּה:
„אַהֲבָה" — הוֹמִיָּה הִיא וְאֵין כֹּחָהּ אֶלָּא בְּפִיהָ,
כִּי גַם אָחוֹת לָהּ, גַּם אָחוֹת לַצָּרָה,
הַתֵּבָה בַּת־־שְׁלֹשׁ־הַהֲבָרוֹת: „עֲקָרָה" —
יִשְׂרָאֵל! לָמָּה לְּךָ בָּנוֹת וּבָנִים!
מִי יִמְצָא בָךְ חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם
כִּי לֹא תַעֲזוֹב מְלַאכְתְּךָ עַל הָאָבְנָיִם!
אוּלָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַקְשָׁנִים הֵם, עַקְשָׁנִים!
כָּל הָרוּחוֹת נוֹשְׁבוֹת בָּם וְהֵם עוֹמְדִים נִצָּבִים.
עָנֹה יַעֲנוּ אוֹתָם וְהֵמָּה פָּרִים וְרָבִים...

וְעַל אַף אוֹיְבָיו הַמַּזְכִּירִים עֲוֹנוֹ ,
כִּי חָבִיב לְיִשְׂרָאֵל מִגּוּפוֹ מָמוֹנוֹ
וּבְכֶסֶף יִמְכּוֹר גַּם בָּנָיו וּבְנוֹתָיו ,
לֹא יַחְשׁוֹב בְּסַפּוֹ וְלֹא יָחוּס עַל מָעוֹתָיו
וְכָל אֲשֶׁר לוֹ יִתֵּן לִמְצֹא עֶזְרָה בַּצָּרָה
אִם חֲשׂוּךְ־בָּנִים הוּא , אוֹ אִשְׁתּוֹ עֲקָרָה .
הַמִּתְנַגֵּד יָרִיק אֶת הַצַּלַּחַת
שַׁלֵּם לָרוֹפְאִים וּלְרוֹקְחֵי הַמִּרְקַחַת
וּלְבַקֵּשׁ רְפוּאָה עַל מַעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה ,
וְדֶרֶךְ הַחֲסִידִים גְּלוּיָה הִיא וִידוּעָה :
הֵם יִפְנוּ יָשָׁר אֶל נְצִיב הַשָּׁמַיִם
שֶׁבְּיָדוֹ מַפְתְּחוֹת רֶחֶם וְשָׁדַיִם ,
וְהוּא לָמוֹ הָרוֹפֵא , גַּם הָרוֹקֵחַ ,
וּבֶטֶן סְגוּרָה יִפְתַּח בְּמַפְתֵּחַ ,
אֲבָל גַּם הָרַבִּי , בַּעַל הַנִּפְלָאוֹת
כּוֹתֵב פִּתְקָאוֹת וּמְבַקֵּשׁ מָעוֹת !
וּבְדֶרֶךְ זוּ הָלַךְ הֶחָסִיד אֶלְקָנָה –
וַיְהִי עוֹלֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה
אֶל רַבּוֹ , צַדִּיקוֹ , וּבְיָדוֹ פִּדְיוֹנוֹ ,
לְעוֹרֵר עָלָיו רַחֲמִים וּלְחַלּוֹת פְּנֵי קוֹנוֹ ;
אַךְ נוֹאַל הָרַבִּי , כִּי גָרְמוּ הָעֲוֹנוֹת ,
נִסְרְחָה חָכְמָתוֹ וְלֹא הוֹעִילוּ הַפִּדְיוֹנוֹת –

אָז בָּאָה דְאָגָה בְּלֵב רַבּוֹ וּקְדוֹשׁוֹ :
רוֹאֶה הוּא אֶת הַנּוֹלָד וְעֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ ,
כְּרוֹעֶה נֶאֱמָן יִשְׁמוֹר אֶת צֹאן מַרְעִיתוֹ ,
יָשִׁית לִבּוֹ לְעֶדְרוֹ וְיִדְאַג לְאַחֲרִיתוֹ ,
וְטוֹב לַצַּדִּיק אִם צֹאנוֹ פָּרִים וְרָבִים
וְנוֹסָף עַל עֶדְרוֹ עַתּוּדִים וּכְשָׂבִים ,
וְעַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל רַבִּי תְּפִלָּה קְצָרָה :
כִּי לֹא יִהְיֶה בְּעֶדְרוֹ עָקָר וַעֲקָרָה ,
כִּי מַה חֵפֶץ יִמְצָא וּמַה תּוֹעֶלֶת
לְגַדֵּל עַתּוּד עָקָר , אוֹ כִּשְׂבָּה מְשַׁכֶּלֶת !..
וּבִרְאוֹתוֹ כִּי קְרוֹבָה הַסַּכָּנָה ,
הָיוּ דְבָרָיו חֲזָקִים עַל אֶלְקָנָה ,
לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ כִּי בַּת־גִּילוֹ אֵינֶנָּה
וְאָפְסָה לוֹ כָּל תִּקְוָה הִבָּנוֹת מִמֶּנָּה !..
אַךְ הֲנָקֵל הוּא לְאִישׁ לְשַׁלַּח רַעְיָתוֹ ,
רַעְיָה נֶאֱמָנָה , אֲשֶׁר אַהֲבָתוֹ
אֵלֶיהָ עוֹד בִּתְמוּנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה ,
בְּלִי טַעַם מַסְפִּיק וּבְלִי סִבָּה נְכוֹנָה ?
כֹּה עָבְרוּ שָׁנִים וְאֶלְקָנָה מָצָא בְּכָל פַּעַם
הַשְׁמָט מֵרַבּוֹ בִּדְבָרִים שֶׁל טַעַם ;
אַךְ בֶּחָג הָאַחֲרוֹן , בִּנְסוֹעַ אֶלְקָנָה
אֶל רַבּוֹ , כְּמִשְׁפָּטוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה ,

קָרָא עָלָיו הָרַבִּי מִלְחָמָה חֲזָקָה
וַיִּתֵּן חַחִים בְּאַפּוֹ וּבְמָתְנָיו מוּעָקָה,
לִבְלִי יִסֹּב מֵעָלָיו אִישׁ עֶבְרָתוֹ –
כִּי עַתָּה עָבְרוּ מִיּוֹם חֲתֻנָּתוֹ
עֶשֶׂר שָׁנִים, וּמָלְאוּ אִם בֶּן הַיָּמִים
אֲשֶׁר קָבְעוּ, בְּרֹחַב יְדִיעָתָם הַחֲכָמִים
לְהַעֲמִיד אֶת הָאִשָּׁה בְּחֶזְקַת עֲקָרָה –
וּמֶה עָשָׂה רַבּוֹ: פָּתַח הַגְּמָרָא
וַיִּקְרָא לְפָנָיו הֲלָכָה מְפֹרָשָׁה:
נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים
וְלֹא יָלְדָה לוֹ בָּנוֹת אוֹ בָנִים
חַיָּב לְגָרֵשׁ אוֹתָהּ וְלִשָּׂא חֲדָשָׁה...
וּלְהָבִיא עוֹד מֹרֶךְ בִּלְבַב אֶלְקָנָה,
הוֹצִיא חֶרֶב פִּיפִיּוֹת מְגֻדָּנָה
וַיּוֹכַח לוֹ, עַל פִּי הַקַּבָּלָה
כִּי הוּא מוֹצִיא... מוֹצִיא זֶרַע לְבַטָּלָה....
אֶלְקָנָה לֹא מָצָא מַעֲנֶה עַל הַתּוֹכָחָה,
כִּי אֵין עֵצָה וְאֵין תְּבוּנָה לְנֶגֶד הֲלָכָה,
וַיְהִי נֶאֱלָץ אֵפוֹא בְּאֵין בְּרֵירָה
לְקַבֵּל עָלָיו בְּאַהֲבָה אֶת הַגְּזֵרָה.
וּבְשׁוּבוֹ הַבַּיְתָה הוֹדִיעַ לְרַעְיָתוֹ,
כִּי אָנוּס הוּא עַל אַפּוֹ וְעַל חֲמָתוֹ

הַפֵּרֵד מֵאִתָּהּ, בְּקֶרֶב הַיָּמִים,
לָעַד, לָנֶצַח וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים!..
עֶשֶׂר שָׁנִים, אָמַר לָהּ, עֲבַדְתִּינִי בֶּאֱמוּנָה,
לֹא מָצָאתִי בָךְ אָוֶן מִיּוֹם הַחֲתֻנָּה,
חֲבֶרְתִּי אַתְּ, אָמַרְתִּי, עַד הַקָּבֶר...
אַךְ לֹא חָפֵץ אֱלֹהִים וּמַה־יַּעֲשֶׂה גָּבֶר?
הַיּוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹתַי,
כִּי אַהֲבָתֵךְ כָּאֵשׁ עֲצוּרָה בְּעַצְמוֹתַי,
יְקָרְתְּ לִי, רַעְיָה, מִכָּל סְגֻלָּה יְקָרָה,
מִבָּנוֹת עֹשֶׁר, מִבָּנִים עֲשָׂרָה!..
אַךְ לֹא טוֹב הַדֶּרֶךְ, הֵמָּה לֹא מְדֻבָּקִים,
אִם אֱלֹהִים לֹא יְקָרֵב הַמִּרְחַקִּים!..
וְעַתָּה בָּאָה הָעֵת לַעֲקוֹר בְּבַת אַחַת
אֶת שָׁרְשֵׁי אַהֲבָתֵנוּ הַנִּצַּחַת,
הַמְקֻשֶּׁרֶת אוֹתָנוּ בְּמַעֲדַנּוֹת,
כִּי כֵן גָּזַר הָרַבִּי וְאֵין לְשַׁנּוֹת...
וְאַתְּ אַל תֵּעָצְבִי, אַל יִפְּלוּ פָּנַיִךְ,
כִּי אָשִׂים אֶת עֵינַי לְחֶמְלָה עָלַיִךְ:
פִּי שְׁנַיִם אֶתֵּן לָךְ מִכְּפִי הַכְּתֻבָּה,
וְאַהֲבָתִי הַטְּהוֹרָה הִיא לָךְ עֲרֻבָּה,
כִּי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ, לֹא אֶזְנַח זָנוֹחַ,
עַד אֲשֶׁר תִּמְצְאִי לָךְ בְּבֵית אִישׁ מָנוֹחַ...

Ben-Ester
Shirim shel pega'im:
barba'ah shirim

PJ
5052
B4S45